

Bediüzzaman'ın Dokuzuncu Söz Eserinin Matematiksel Görselleştirme ve Python Analizi ile İncelenmesi

Ülkü Er

MA, North American University, Dept. Of Mathematics, berraebru@gmail.com

Assist. Prof. Dr. Doğan YÜCEL

Lecturer, dyucel58@gmail.com, Orcid: 0000-0001-6240-8886

Metin Aysel

Dr. med. univ. Metin Aysel, Child and Adolescent Psychiatrist, Head of APSS, metin.aysel@yahoo.de

Muhammed M. Akdağ

PhD., Islamic Sciences, Association for Psychological and Spiritual Sciences e.V., m.akdag@apss.eu

Sueda Gül

Teacher, Association for Psychological and Spiritual Sciences e. V., suedagulapss@gmail.com

Öz

Bu makale, Bediüzzaman Said Nursi'nin 9. Söz adlı eserini matematiksel görselleştirmeler yoluyla ele almaktadır. Eserdeki anlatımın, matematiksel kavramlarla modellenen yönleri ve eğitim bilimine katkı sağlayabilecek pedagojik unsurlar incelenmiştir. İbadet vakitlerinin insanın biyolojik, psikolojik ve sosyal dengesi üzerindeki etkileri özellikle matematiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Ayrıca bireylerin anlam arayışı, değerler eğitimi ve disiplinli yaşam alışkanlıkları gibi pedagojik açımlar detaylıca değerlendirilmiştir. Araştırmada Zaman Döngüsü, Trigonometri, Logaritmik Artış, Kavram Haritası, kelime sıklığı analizi, tematik haritalama, Matematiksel Optimizasyon, analitik okuma, Sentiment ve Frekans Kombinasyonu vb. yollarla dokuzuncu sözdeki kavramlar görselleştirilmiştir. Görselleştirmede çubuk, frekans ve pasta gibi grafik türleri Python analizi ile elde edilmiş şekiller kullanılmıştır. Elde edilen bulgularla ilgili sonuçlar ve öneriler çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 9. Söz, matematiksel modelleme, python analizi, Bediüzzaman, ibadet psikolojisi.

Analysis of Bediuzzaman's Ninth Word with Mathematical Visualization and Python Analysis

Summary

This article examines Bediüzzaman Said Nursi's work The 9th Word through mathematical visualizations. The aspects of the narrative in the work that can be modeled with mathematical concepts and the pedagogical elements that can contribute to the science of education have been examined. The effects of prayer times on the biological, psychological and social balance of humans have been analyzed especially with mathematical methods. In addition, pedagogical

expansions such as individuals' search for meaning, value education and disciplined life habits have been evaluated in detail. In the research, the concepts in the ninth word have been visualized with methods such as Time Cycle, Trigonometry, Logarithmic Increase, Concept Map, word frequency analysis, thematic mapping, Mathematical Optimization, analytical reading, Sentiment and Frequency Combination etc. In the visualization, shapes obtained with Python analysis such as bar, frequency and pie chart types have been used. The results and suggestions regarding the obtained findings have been added at the end of the study.

Keywords: 9th Word, mathematical modeling, python analysis, Bediuzzaman, psychology of worship.

Giriş

Bediüzzaman Said Nursî'nin *9. Söz* adlı eseri, İslamî değerler ve ibadet bilinci üzerine derinlemesine bir kavrayış sunmaktadır. Bu eser, insanın bireysel ve toplumsal boyutlarını ele alarak manevi ihtiyaçlarını anlama konusunda önemli bir rehber niteliğindedir. Ayrıca, eserdeki kavramların matematiksel bir yaklaşımla modellenen yapıda olduğu da dikkat çekmektedir. Bu makalenin amacı, *9. Söz*'deki anlatımı matematiksel analiz ve pedagojik çıkarımlar açısından değerlendirmektir. İbadet vakitlerinin sistematik bir düzene sahip olması ve bu düzenin biyolojik ve kozmolojik etkileri gibi unsurlar matematiksel bir çerçevede incelenmiştir. Aynı zamanda, metnin eğitsel bağlamda değerler kazandırma, disiplinli yaşam alışkanlıkları oluşturma ve bireysel anlam arayışını destekleme gibi yönleri de çalışmada ele alınmıştır. Dokuzuncu Söz, insanın manevi hayatına yön veren unsurların bilimsel temelleri üzerine de derinlemesine bir inceleme sunmaktadır. Eser, modern bilim ve eğitim yöntemleriyle İslamî öğretileri harmanlama yaklaşımıyla dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, Bediüzzaman'ın anılan risalede yer alan ibadet vakitlerinin belirli aralıklarla düzenlenmesinin biyolojik ritimler üzerindeki etkileri üzerinde de durulmuştur. Ayrıca, bu eserin pedagojik açıdan bireylerin karakter eğitimine nasıl katkıda bulunması tartışılmıştır. Araştırmada insanın içsel dünyasında anlam arayışı ve bu arayışın sosyal ve psikolojik dengeler üzerindeki rolü üzerinde durulmuştur.

Araştırmada alttaki soruların cevapları aranmıştır;

1. Dokuzuncu Söz'de sunulan kavramlar matematiksel olarak nasıl modellenenbilir?
2. Bu metinden pedagojik çıkarımlar nasıl elde edilebilir?
3. Matematiksel analiz ve pedagojik yaklaşımın birleşimi, bireysel ve toplumsal gelişime nasıl katkı sağlar?
4. Bu metinden pedagojik çıkarımlar nasıl elde edilebilir?

Araştırmanın konusu oldukça yei sayılır. Dini bir metnin matematiğin çözümleriyle tahlil etmeye çalışmak hem zor hem de sınırları ve standartları tam oturmamış bir çalışmadır. Bununla birlikte konuya ait sınırlı sayıda çalışma literatürde mevcuttur. Bediüzzaman'ın İkinci Söz (Er, Yücel, Aysel ve Akdağ, 2025c), Üçüncü Söz (Er, Yücel, Aysel ve Akdağ, 2025b), dördüncü söz (Er, Yücel, Aysel ve Akdag, 2025a), beşinci söz (Er, Yücel, Aysel, Akdag ve Gül 2025a), Altıncı Söz (Er, Yücel, Aysel, Akdag ve Gül 2025b), Yedinci Söz (Er, Yücel, Aysel, Akdag ve Gül 2025c), sekizinci söz (Er, Yücel, Aysel, Akdag ve Gül 2025d) ve tabiat risalesi (Er, Yücel, Aysel, Akdag ve Gül 2025e) eserlerinin benzer şekilde matematiksel görselleştirmeleri yapılmıştır. Pedagojik yaklaşımlarla matematiksel modellerin ilişkisi (Aktaş, 2015) ile Kalkan'ın (2018) eğitimde duygusal gelişimdeki yerine dair çalışması da diğer makalelerdir.

Yöntem

Hem nitel metin analizi hem de nicel veri modellemesi bir arada kullanılmıştır. İbadet vakitlerinin güneş hareketlerine bağlı düzeni, biyolojik ritimlere etkisi ve insan psikolojisi üzerindeki zamanlama prensiplere matematiksel modellemeler geliştirilmiştir. Güneşin konumu ve ibadet vakitleri arasındaki bağıntılara trigonometri ve astronomik hesaplamalarla şekil kazandırılmıştır. Bu noktada 9. sözde tefsiri yapılan ayetlerin analizinde aşağıdaki alttaki adımlar izlenmiştir.

1. Matematiksel Yaklaşım

- *Simetri ve Zaman Kavramı:* Ayetlerde geçen مساءً (akşam) ve صباحاً (sabah) kavramları, zamanın başlangıç ve bitiş noktalarını ifade eder. Bu bir *zaman döngüsü modeli* ile ele alınmıştır. Bu bakımdan;
 - Birim daire üzerinde zamansal periyotlar işaretlenmiştir.
 - Trigonometri ile bu periyotlar analiz edilmiştir.

Bu modelde sinüs ve kosinüs fonksiyonlarını kullanarak *gece-gündüz değişimi* görselleştirilmiştir.

- *Frekans Analizi:* Sabah, akşam, öğle, ve akşamüstü gibi zaman dilimlerini dört ana periyot olarak değerlendirip bir *Fourier analizi* modeli oluşturulmuştur.

- *Logaritmik Artış:* Hamd ve tesbih ifadelerinin sema ve arz ile ilişkilendirilmesi, genişleyen bir evren modeli veya logaritmik büyüme süreci olarak ele alınmıştır.

2. Tefsir Açısından Yaklaşım

- *Tesbih ve Hamd Kavramları:*
 - Tesbih, kusurdan tenzih etmek anlamına gelirken, hamd övgüyü ifade eder. Bu iki kavram arasındaki ilişkiyi detaylandırarak *matematiksel bir argümanla* güçlendirilmiştir.
 - Örneğin, kusursuzluk ve övgü arasındaki ilişkiyi bir fonksiyon grafiği üzerinde gösterilmiştir.
 - Tesbih için asimptotik bir eğri (mükemmeliyet ulaşılmaz ama sürekli yakınlabilir).
 - Hamd için pozitif artış (övgü sürekli artar).
 - *Mekân ve Zamanın Ötesinde İbadet:* Ayetlerde yer alan *gökler ve yer* ibaresi, mekân, “sabah-akşam” ise zamanı temsil eder. Bu bağlamda, mekân ve zamanın ötesinde bir varoluşun matematiksel ifadesi incelenmiştir.

3. Matematiksel-Tefsir Birleşimi

- Zaman (tesbih vakitleri) ve mekân (sema ve arz) arasında bir *çok boyutlu analiz* yapılmıştır. Örneğin; tesbih ve hamd ifadelerinin bir tork modelinde veya bir faz diyagramında temsil edilmesini incelenmiştir.

4. Python Modelleme

Aşağıdaki modelleme Python ile gerçekleştirilmiştir.

- *Zaman Döngüsü*: Sabah-akşam kavramlarının trigonometri kullanılarak görselleştirilmesi.
- *Hamd ve Tesbih*: Bir logaritmik veya üstel artış fonksiyonu ile görselleştirilmesi.
- *Çok Boyutlu Analiz*: Gökyüzü ve yeryüzü bağlamında tesbih ve hamdın zamanla birleşimi.

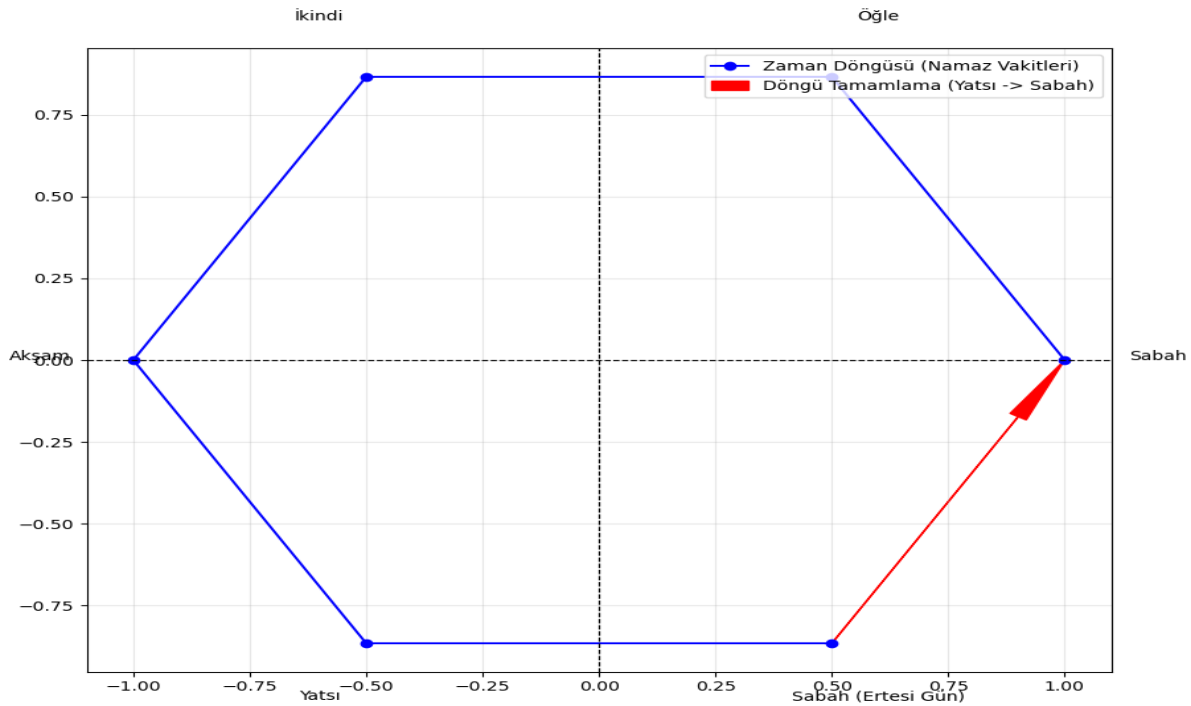
Bulgu ve Yorumlar

1. Zaman Döngüsü: Sabah ve Akşam Trigonometri

Bu model sabah ve akşamın döngüsel yapısını gösterir.

Grafik 1

Zaman Döngüsü

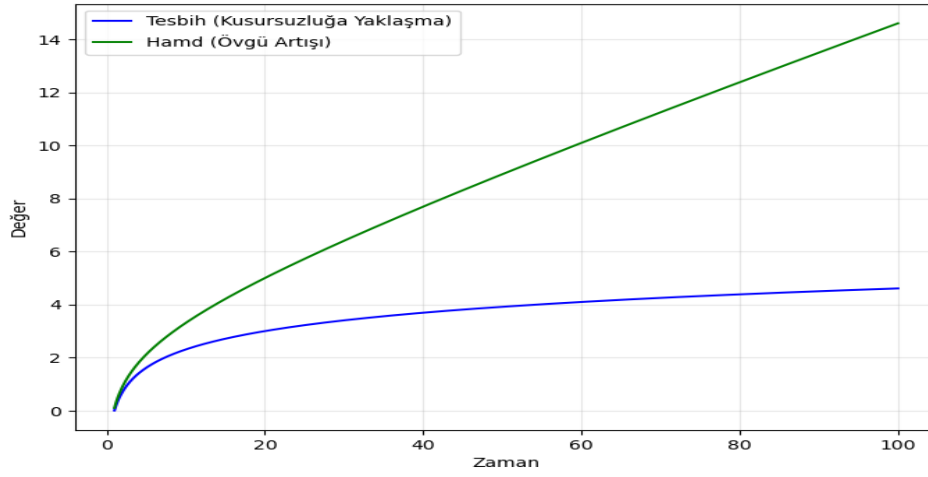

2. Tesbih ve Hamd: Logaritmik Artış

Bu modelde hamd ve tesbih için logaritmik bir artışı gösterilmektedir.

Grafik 2

Tesbih ve Hamd Fonksiyonları

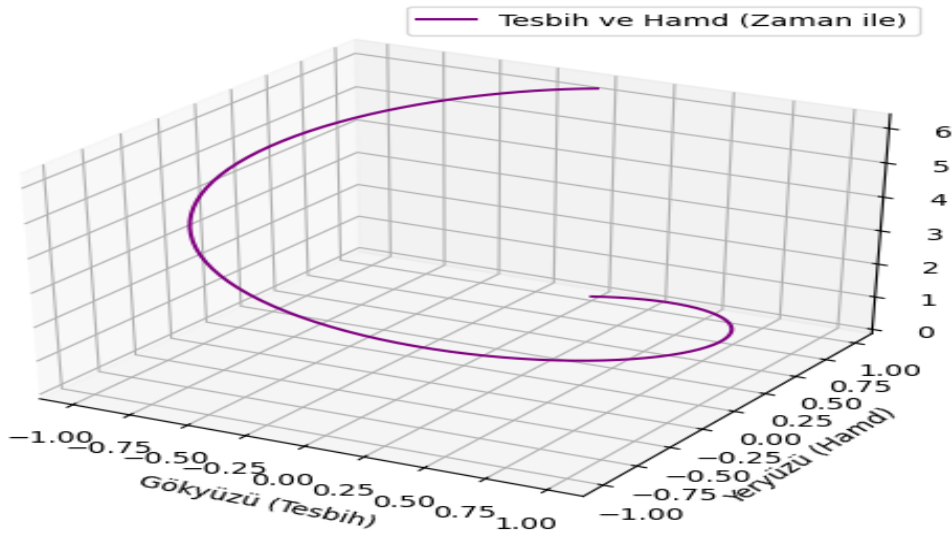

3. Gökyüzü ve Yeryüzü ile Çok Boyutlu Tesbih

Bu model tesbih ve hamdın mekânsal ve zamansal boyutlarını göstermektedir.

Grafik 3

Gökyüzü ve Yeryüzü ile Çok Boyutlu Tesbih

4. Fourier Analizi: Zaman Periyotları

Bu model sabah, öğle, akşamüstü ve akşam arasındaki değişim Fourier analizi ile ele alınmıştır. Bu metnin ışığında, namazın beş vakte tahsis edilmesindeki hikmetleri ve Kur'an'daki bu ayetlerin işaret ettiği hakikatler matematiksel bir modelleme ile incelenebilir. Ayrıca bu vakitlerin tabiatla ve insan hayatındaki büyük değişimlerle olan ilişkisi bir döngü analizi ve sistematik modelleme ile açıklanabilir. Aşağıda bu yaklaşım üç adımda ele alınmıştır;

1. Matematiksel Yaklaşım

Namaz vakitlerinin tabiatla ilişkisini incelemek için zaman dilimlerini bir *fonksiyonel döngü* şeklinde ele alabiliriz. Güneşin doğuşu, batışı ve atmosferdeki ışık değişiklikleri, bu döngüyü matematiksel olarak modellendirebileceğimiz bir sistem sunar.

- *Sabah Namazı (Fajr)*: Güneş doğmadan önceki aydınlanma.
- *Öğle Namazı (Dhuhr)*: Güneşin en tepe noktası.
- *İkinci Namazı (Asr)*: Güneşin batıya yönelimi.
- *Akşam Namazı (Maghrib)*: Güneş battıktan hemen sonra.
- *Yatsı Namazı (Isha)*: Gecenin başlangıcı.

Her vakit bir dönüm noktası (inkılap başı) olarak tanımlanabilir ve trigonometrik döngülerle ifade edilebilir: $f(t) = \sin(2\pi t)$ (Bir günlük döngü)

Bu fonksiyon, güneşin yükselme ve batışını yansıtan bir modelleme sunar. Her vakitte bu fonksiyonun kritik noktaları alınabilir:

- Sabah: İlk pozitif eğilim başlangıcı.
- Öğle: Maksimum.
- İkinci: Azalan eğilim.
- Akşam: İlk negatif eğilim.
- Yatsı: Minimum.

2. Tefsir Açısından Yaklaşım

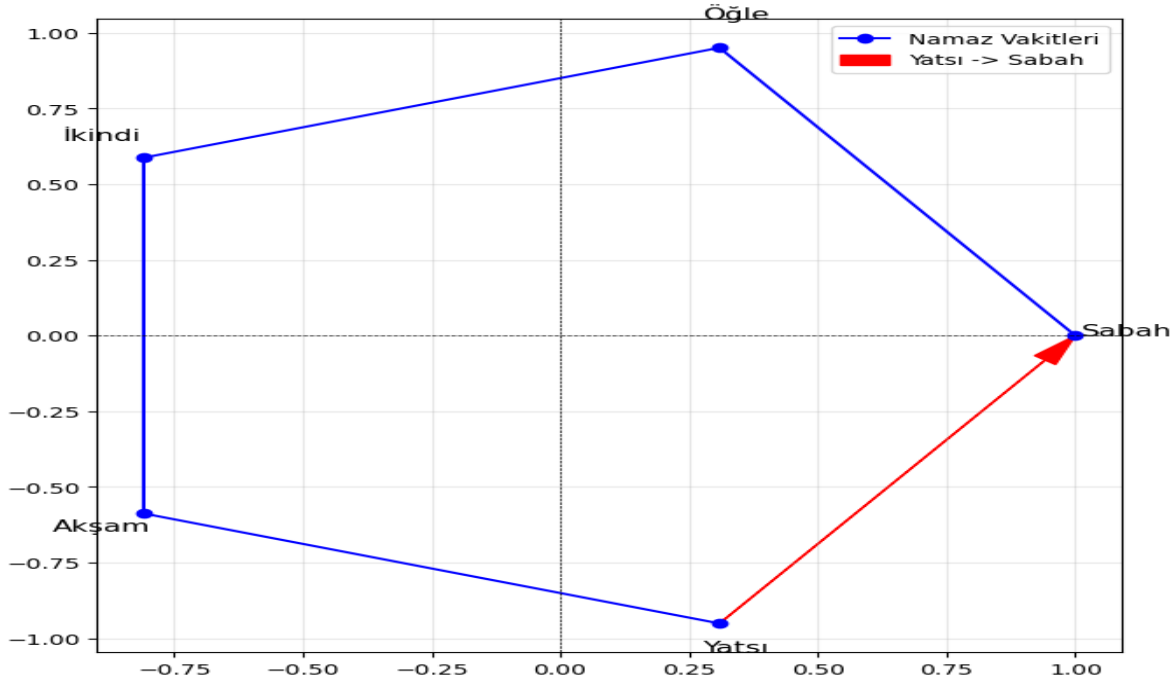
- *Tesbih ve Tazim (Sabah ve Yatsı)*: Gecenin ve gündüzün başlangıcı olan bu vakitler, Allah'ın yaratma gücüne şahitlik eden anlar olarak tanımlanabilir. Tefsirde bu vakitler, tesbih ve tefekkürün daha yoğun olduğu zamanlardır.
- *Hamd ve Şükür (Öğle ve İkinci)*: Güneşin en yüksek olduğu ve batıya yöneldiği vakitler, nimetlerin farkına varıp şükretme vaktidir.
- *Gece ve Gündüz (Akşam)*: İki alem arasındaki geçiş, Allah'ın rahmet ve kudretinin tecelli ettiği anlar olarak tanımlanabilir.

3. Python ile Modelleme

Bu döngüleri matematiksel bir grafikte görselleştirilmiştir. Aşağıdaki Python kodu, namaz vakitlerini ve bu vakitlerdeki değişimleri dairesel bir döngü olarak modellemektedir.

Grafik 4

Namaz Vakitlerinin Döngüsel Döngüsü

Bu yaklaşım, hem matematiksel hem de tefsire dair bir bakış açısı sunar:

- *Matematiksel Yön:* Namaz vakitleri arasındaki döngünün doğa ile uyumu.
- *Tefsir Dair Yön:* Her vaktin Allah'ın nimetlerini anlama ve şükretme için bir fırsat olduğu.

Fourier Analizi ile Zaman Periyotları İncelemesi

Fourier analizi, bir fonksiyonu sinüs ve kosinüs bileşenlerine ayırarak, karmaşık bir periyodik fonksiyonu daha basit ve anlaşılabilir bileşenlere dönüştürür. Bu yöntem, belirli zaman periyotlarını analiz etmek için mükemmel bir araçtır, çünkü namaz vakitleri gibi periyodik olayların incelenmesine imkân sağlar.

Fourier Dönüşümü ve Zaman Periyotları

Fourier dönüşümü, zaman periyotlarının matematiksel olarak analiz edilmesinde kullanılabilir. Namaz vakitlerinin gün içindeki değişimleri, Fourier serisi kullanılarak modellenenir. Burada beş vakit (sabaha kadar geçen süre dahil) ve sabah namazının ertesi gün tekrar başlaması bir döngüyü temsil eder.

Fourier serisi, belirli bir fonksiyonu, sinüs ve kosinüs fonksiyonlarının toplamı olarak ifade eder. Bu fonksiyonlar kullanılarak, belirli bir zaman dilimi boyunca (örneğin bir gün) vakitlerin değişimi modellenenir.

Matematiksel Modelleme

Bir fonksiyonu Fourier serisi ile yazalım:

$$f(t) = \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos(n\omega t) + b_n \sin(n\omega t)$$

Burada:

- a_n ve b_n Fourier katsayılarıdır.

- $\omega = \frac{2\pi}{T}$, burada T periyottur. Bu durumda $T=24T = 24T=24$ saat.

Bu formül kullanılarak namaz vakitlerinin değişimleri ve bu vakitler arasındaki geçişler Fourier serisi ile çözülebilir. Bu modelde, her bir namaz vaktinin zaman içindeki etkisi sinüs dalgalarıyla temsil edilebilir.

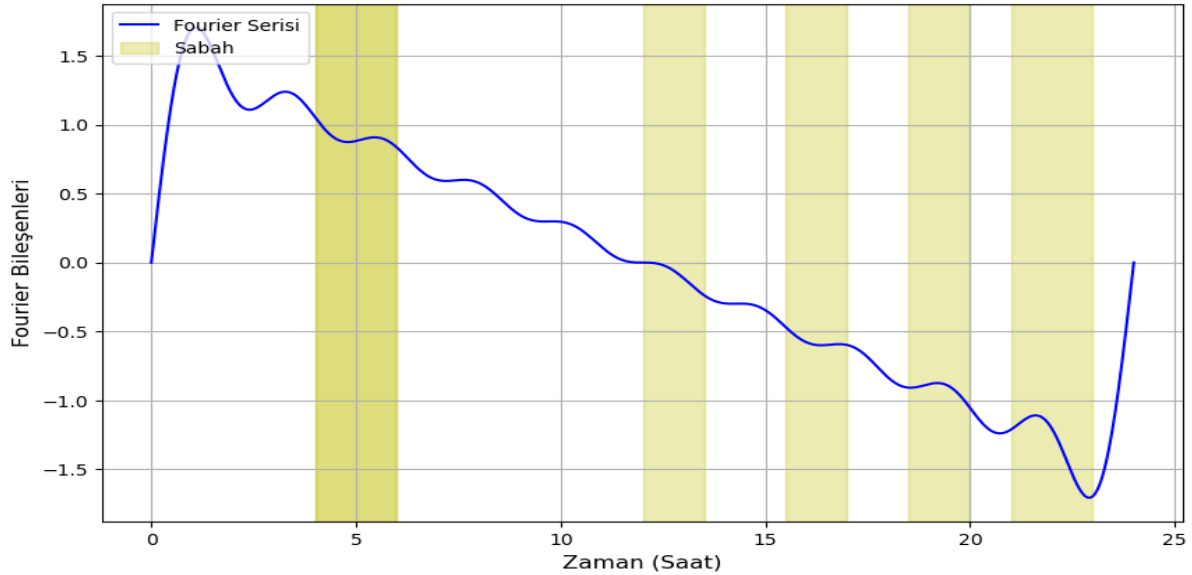
Zaman Periyotlarını Fourier Serisi ile Analiz Etme

Zaman periyotlarını Fourier serisi ile incelemek için, her vakit belirli bir aralık olarak kabul edilir ve bunlar Fourier serisi ile modelledikten sonra zaman içindeki etkileri görülebilir. Aşağıda bu modelin analizi için Python kodu verilmektedir.

Python ile Fourier Analizi

Grafik 5

Fourier Analizi ile Zaman Periyotları ve Namaz Vakitleri

1. *Fourier Serisi*: Bu modelde, her bir vakit için sinüs ve kosinüs bileşenlerinin toplamı olarak zaman periyotları incelenmiştir.

2. *Zaman Aralıkları:* Namaz vakitleri her biri belirli bir zaman aralığına denk gelen 5 vakit ve bir sonraki sabah vakti olarak modellenmiştir.
3. *Periyotlar ve Fourier Katsayıları:* Fourier katsayıları, her vakte özgü bir harmonik analizi temsil eder. Burada basit bir modelle, yalnızca bn katsayıları kullanılmıştır.
4. *Grafik:* Zaman periyotları, Fourier analizine göre sinüs ve kosinüs bileşenlerinin toplamı olarak görselleştirilmiştir.

Birinci Nükte İçin Yöntem, Teknik ve Stratejiler

Birinci nüktenin temel mesajlarını ve detaylarını anlamak için aşağıdaki yöntem, teknik ve stratejiler kullanılabilir. Her bir metodoloji farklı bir bakış açısı sunar ve analiz için Python araçlarıyla desteklenebilir.

1. Semantik Analiz Yöntemi

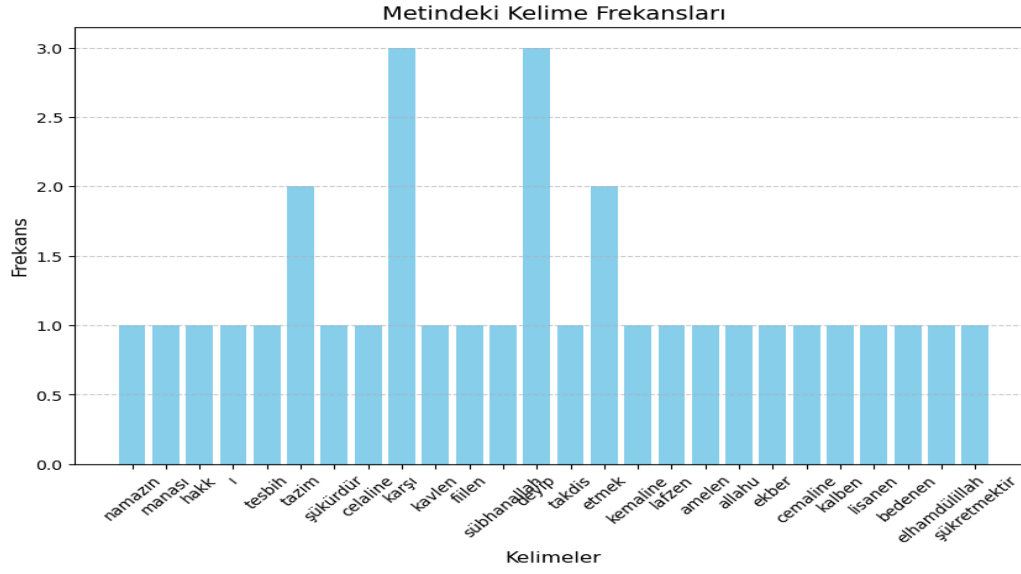
Bu yöntemle, kelimelerin ve kavramların anlam derinliği incelenir. *Tesbih, tekbir, hamd* gibi kelimelerin dilbilimsel anlamları ve metin içindeki bağlamları analiz edilir.

Python Analizi

Semantik analiz için bir metin işleme kütüphanesi kullanarak metindeki anahtar kelimeler çıkarabilir.

Grafik 6

Metindeki Kelime Frekansları

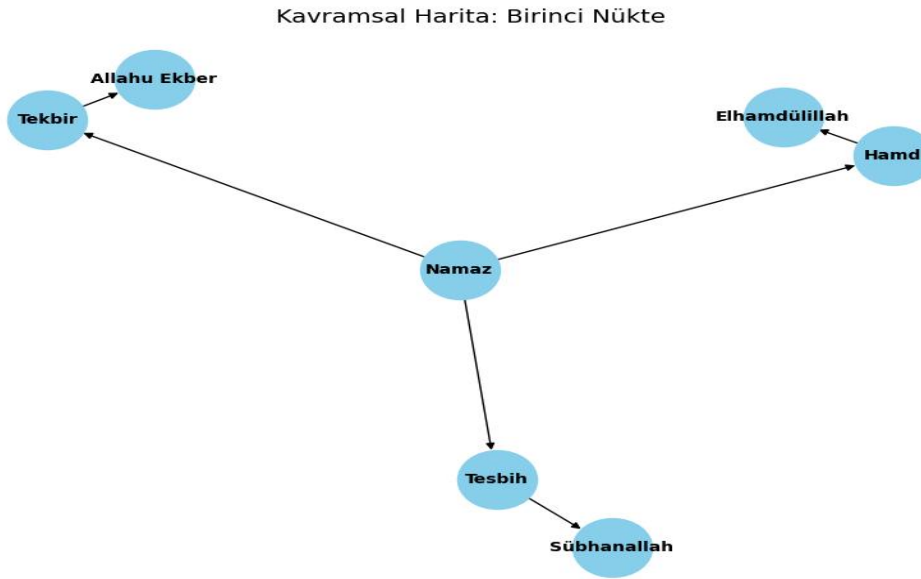

2. Kavram Haritası için Görsel

Kavramlar arasındaki ilişkiler bir yönlü grafik olarak görselleştirilmiştir.

Şekil 1

Kavramsal Harita

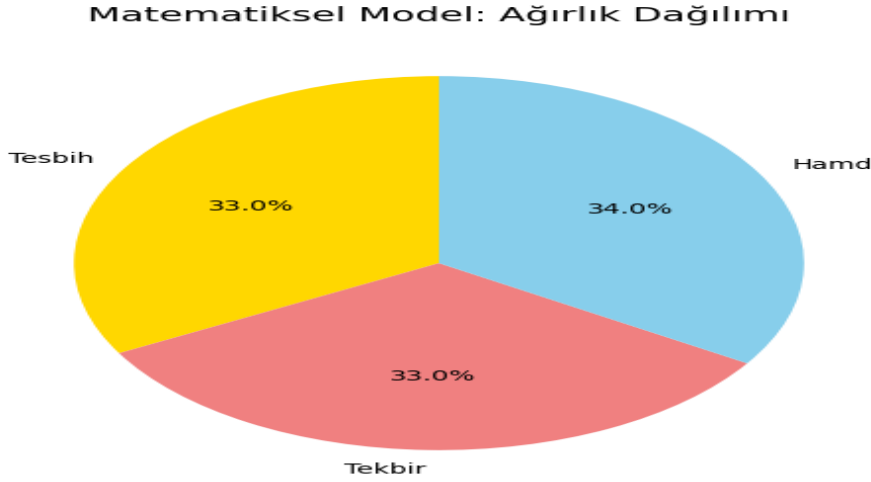

3. Matematiksel Model için Görsel

Matematiksel modellemede kullanılan ağırlıklar ve değerlerin dağılımı pasta grafiğiyle gösterilebilir.

Grafik 7

Matematiksel model: Ağırlık Dağılımı

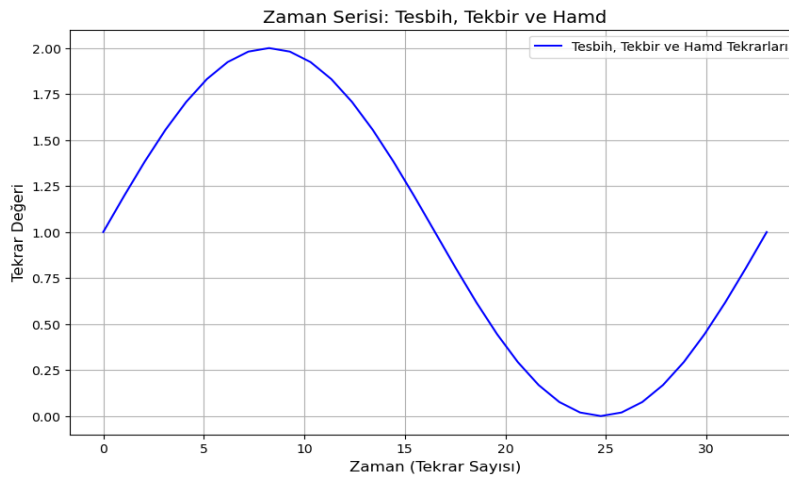

4. Zaman Serisi Analizi için Görsel

Tesbih, tekbir ve hamdın zaman içerisindeki tekrarları bir çizgi grafikte görselleştirilebilir.

Grafik 8

Zaman Serisi Grafiği

5. Sözlü Anlatım Tefsiri için Görsel

Metindeki kavramların kullanım sıklığı bir kelime bulutu ile görselleştirilebilir.

Şekil 2

Kelime Bulutu

İkinci Nükte İçin Yöntem, Teknik ve Stratejiler

1. İlahi İsimlerin Tecellisi

İkinci Nükte ile İlişki: İbadetin her bir unsuru, bir ilahi ismin tecellisine yöneliktir:

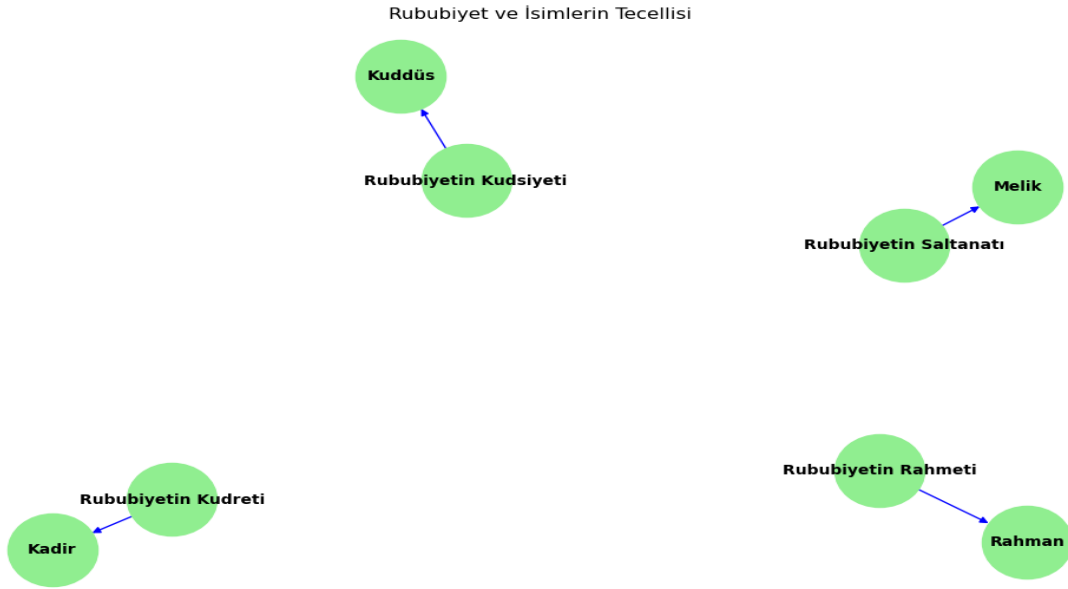
- *Saltanat* → Rububiyet ve *Melik* ismi.
- *Kudsiyet* → Kusursuzluk ve *Kuddüs* ismi.
- *Kudret* → Azamet ve *Kadir* ismi.
- *Rahmet* → İhsan ve *Rahman* ismi.

Python Kod

Bu isimler ve tecellileri bir şekil ile temsil edilebilir.

Şekil 3

Rububiyet ve İsimlerin Tecellisi

2. Kâinattaki İlişkiler

İkinci Nükte ile İlişki: İbadetin her hareketi, insanın kâinatla olan bağı temsil eder:

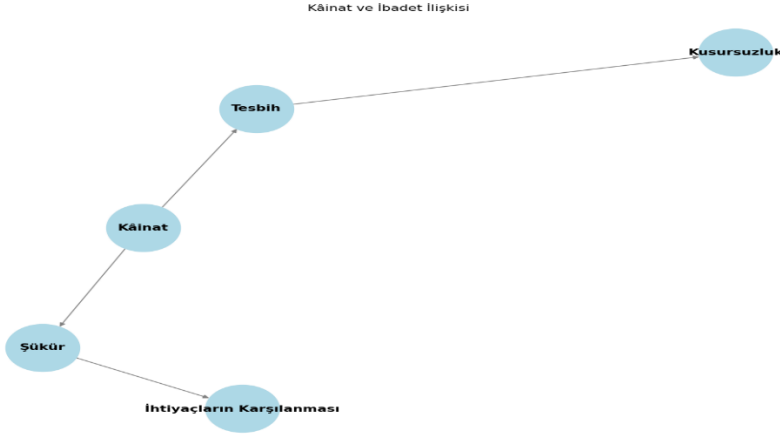
- *Tesbih (Sübhānallah)* → Kâinatın kusurlardan arınmışlığını ifade eder.
- *Şükür (Elhamdülillah)* → Kâinatın ihtiyaçlarının karşılanması.

Python Kod

Bir düğüm ağı ile bu ilişkiler görselleştirilmiştir.

Şekil 4

Kainat ve İbadet İlişkisi

3. İnsan ve Kâinatın Aczi

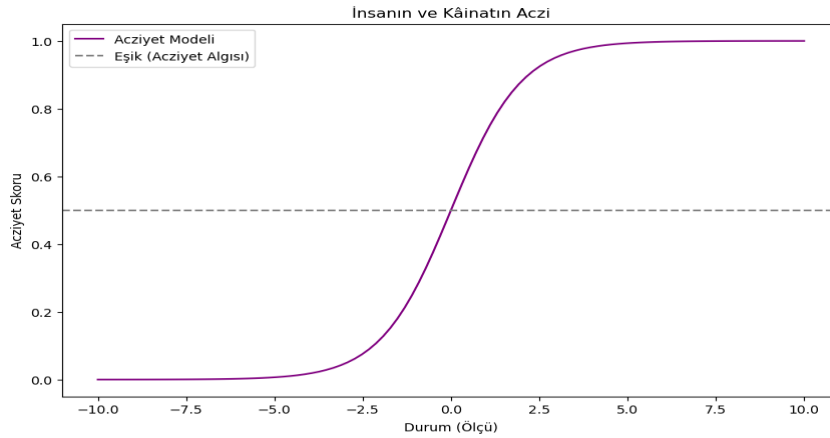
İkinci Nükte ile İlişki: İnsan, kendi kusurunu ve kâinatın acziyetini görerek rükû eder ve *Allahu Ekber* der.

Python Kod

Bir fonksiyon ile insanın acziyeti modellenabilir.

Grafik 9

İnsan ve Kainatın Aczi Grafiği

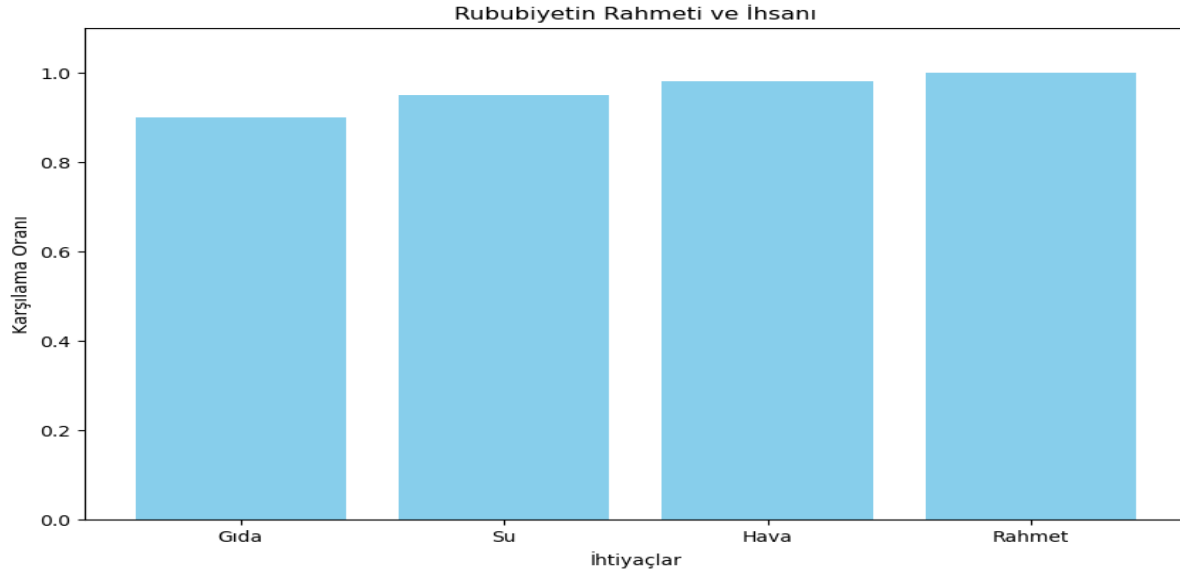
4. Rububiyetin Rahmeti ve İhsanı

İkinci Nükte ile İlişki: İnsan, hem kendisinin hem de mahlukatın fakrını görür ve dua eder.

Python Kod: Bir bar grafiği ile ihtiyaçların karşılanması gösterilebilir.

Grafik 10

Rububiyetin ve Rahmet ve İhsanı

5. İbadetin Manası

Birinci Nükte: İbadet, insanın kendini bilmesi ve Allah'a yönelmesidir.

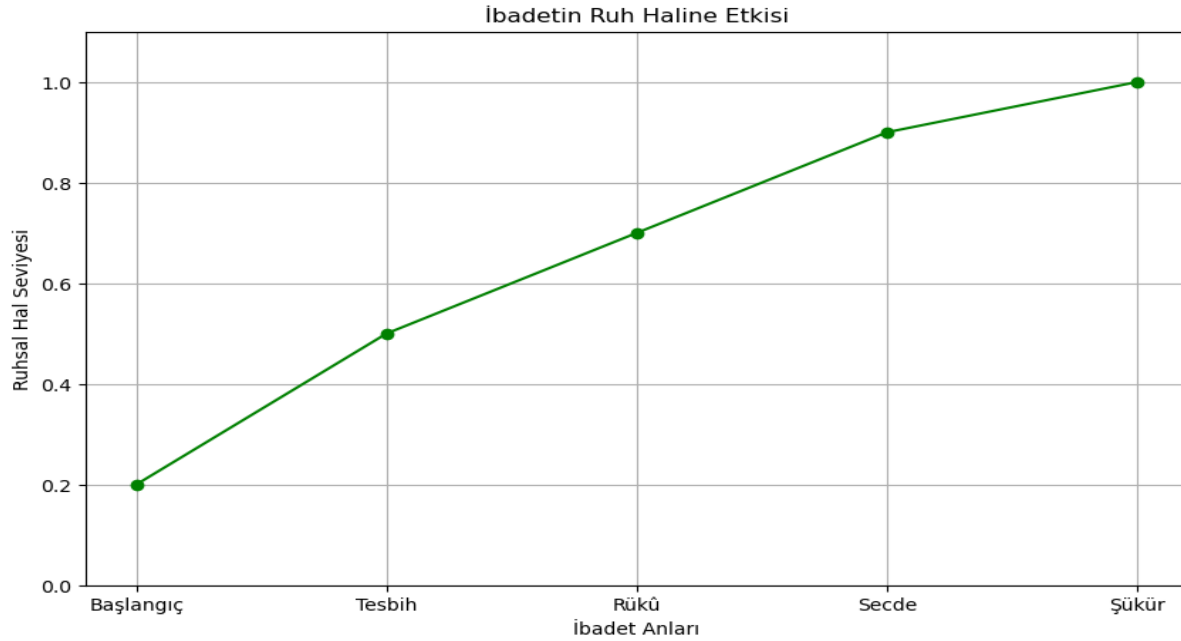
İkinci Nükte ile İlişki: İbadet, insanın hem kendi zaafını görmesi hem de Allah'ın kemalini idrak etmesidir.

Python Kod

Bir zaman serisi analizi ile ibadet sırasında ruh halinin değişimi gösterilebilir.

Grafik 11

İbadetin Ruh Haline Etkisi

1. Semantik Analiz

Semantik analiz, metindeki kelimelerin ve ifadelerin yoğunluklarını çözümlmek için kullanılır. *İkinci Nükte*de geçen önemli kavramlar (rububiyet, kudsiyet, rahmet, secde, vb.) metindeki diğer kavramlarla ilişkili olarak analiz edilebilir. Bu yöntem, metindeki ana fikirleri belirlemek ve *İkinci Nükte*nin anlam derinliğini ortaya çıkarmak için önemlidir.

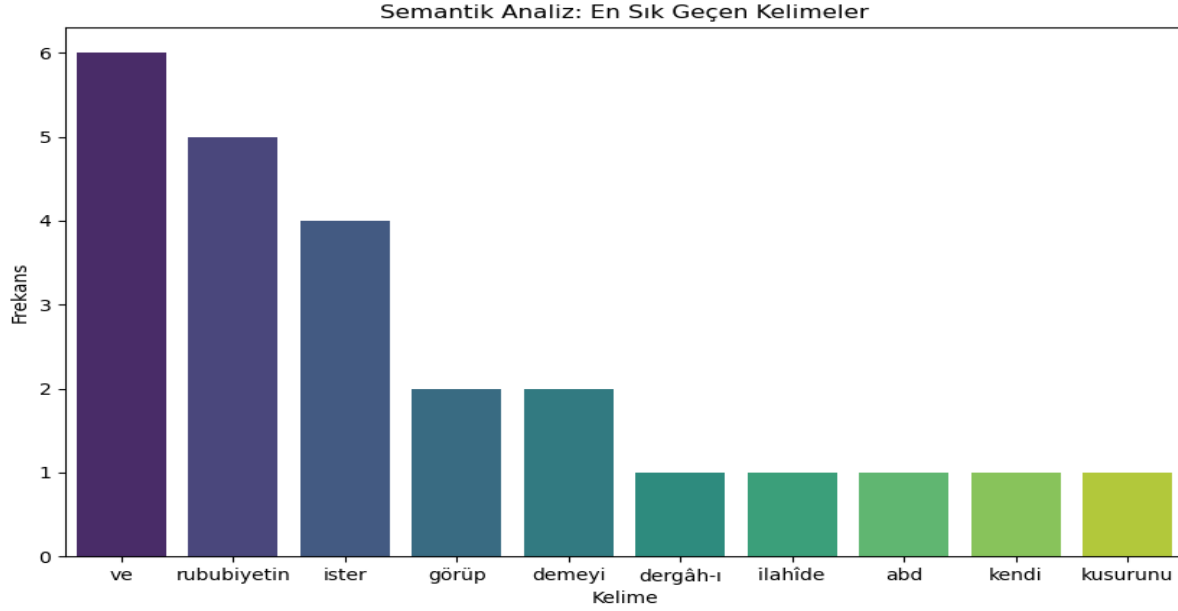
Neden Kullanılır?: Bu yöntemle *İkinci Nükte*'nin mesajındaki anlam ağırlıkları ve bağlamsal ilişkiler daha iyi anlaşılır.

Nasıl Kullanılır?: Metni analiz ederek, anahtar kelimelerin sıklığı ve bağlams ilişkileri grafiklerle gösterilir.

Python Analizi

Grafik 12

Semantik Analiz

2. Kavramsal Harita

Kavramsal haritası, İkinci Nükte'deki temel kavramları ve bunların birbirleriyle ilişkilerini görselleştirir.

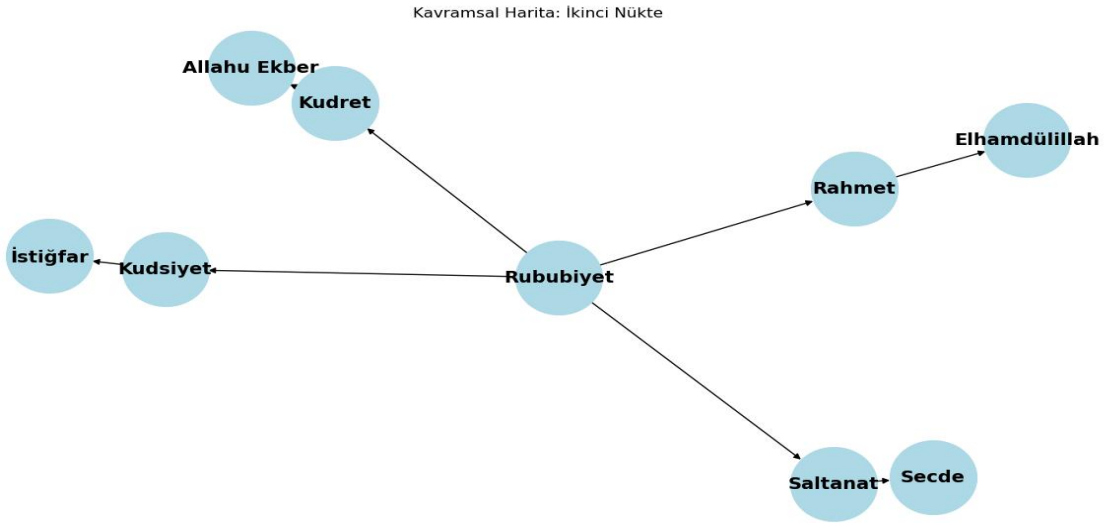
Neden Kullanılır?: Bu yöntem, İkinci Nükte'deki ana fikirleri organize etmek ve okuyucuya kavramsal ilişkileri daha net göstermek için kullanılır.

Nasıl Kullanılır?: Anahtar kavramlar bir düğüm ağına dönüştürülerek görselleştirilir.

Python Analizi

Şekil 5

İkinci Nükte İçin Kavram Haritası

3. Matematiksel Model için Görsel

İkinci Nükte'deki kavramların bir matematiksel modeli oluşturulabilir. Örneğin; *rububiyetin rahmeti* ile *insanın ihtiyacı* arasında doğrusal bir ilişki olabilir.

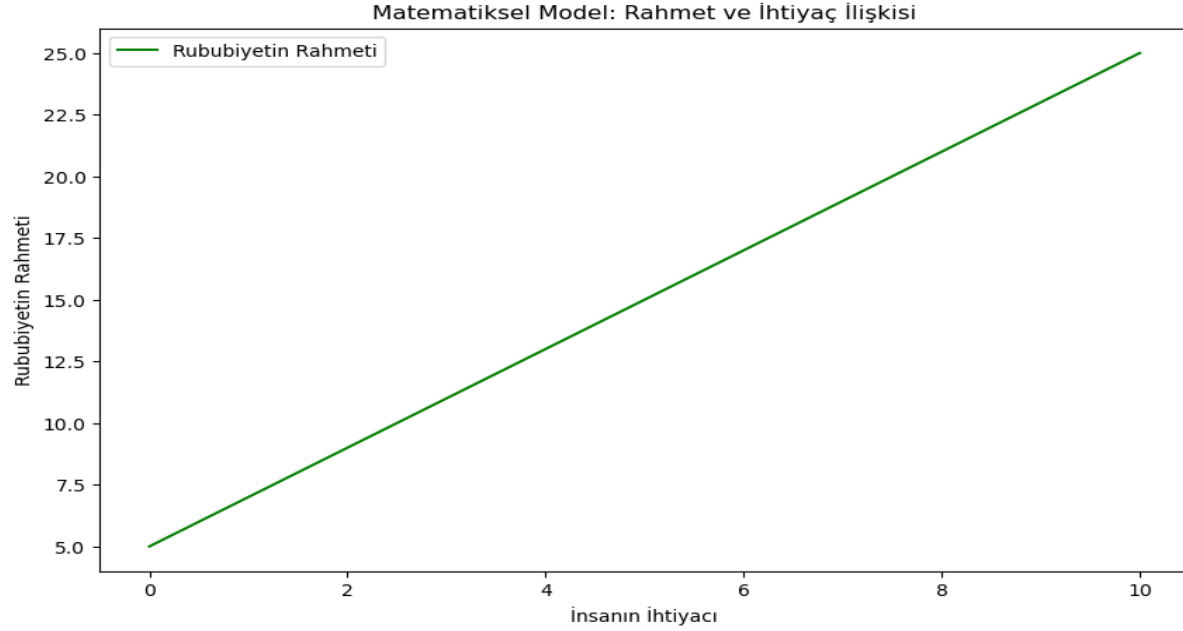
Neden Kullanılır?: Bu yöntemle İkinci Nükte'nin fikirlerinin matematiksel olarak nasıl modellenebileceği anlaşılır.

Nasıl Kullanılır?: Bir grafikte rububiyet ve insan arasındaki ilişkiler gösterilir.

Python Analizi

Grafik 13

Matematiksel Model

4. Zaman Serisi Analizi için Görsel

Namazın her bir hareketi bir zaman diliminde gerçekleşir. Bu hareketler ruhsal gelişimi zamana yayarak bir değişim grafiği ile analiz edilebilir.

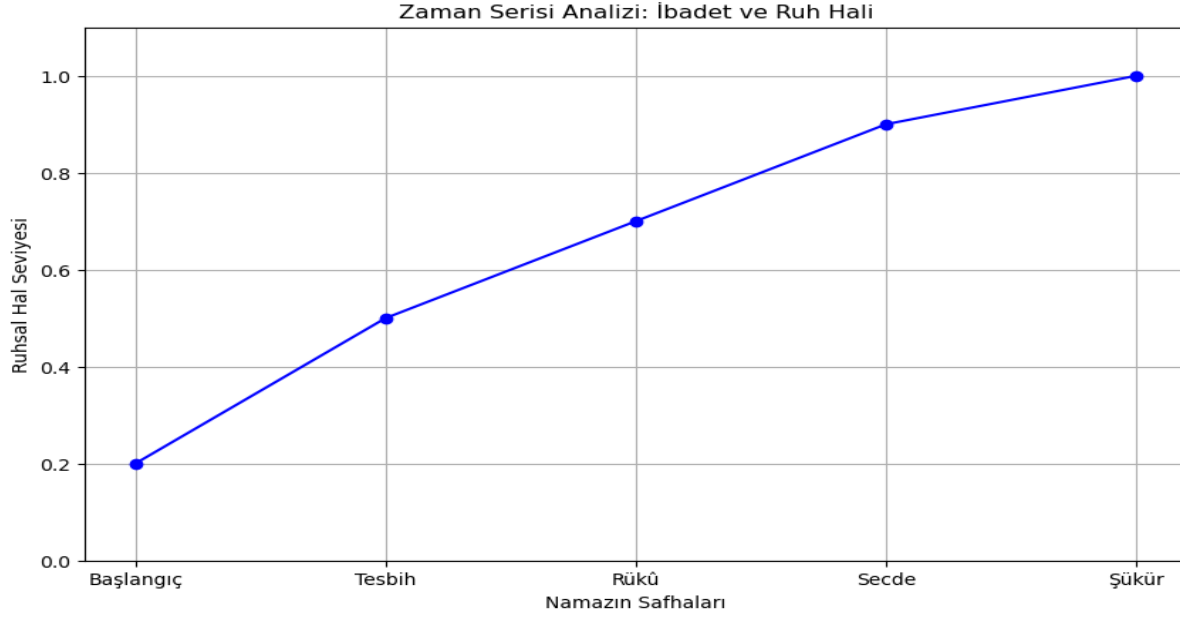
Neden Kullanılır?: Bu yöntem, İkinci Nükte'nin namazdaki ruh haline dair mesajını daha net görselleştirmek için önemlidir.

Nasıl Kullanılır?: Namazın her safhası için ruh halindeki değişim bir zaman serisi grafiği ile gösterilir.

Python Analizi

Grafik 14

Zaman Serisi Analizi

5. Sözlü Anlatım Tefsiri İçin Görsel

İkinci Nükte'de geçen ifadelerin bir sesli anlatım tefsiri oluşturulabilir. Ses dalgası görselleştirilerek, anlatımın yoğunluğu gösterilebilir.

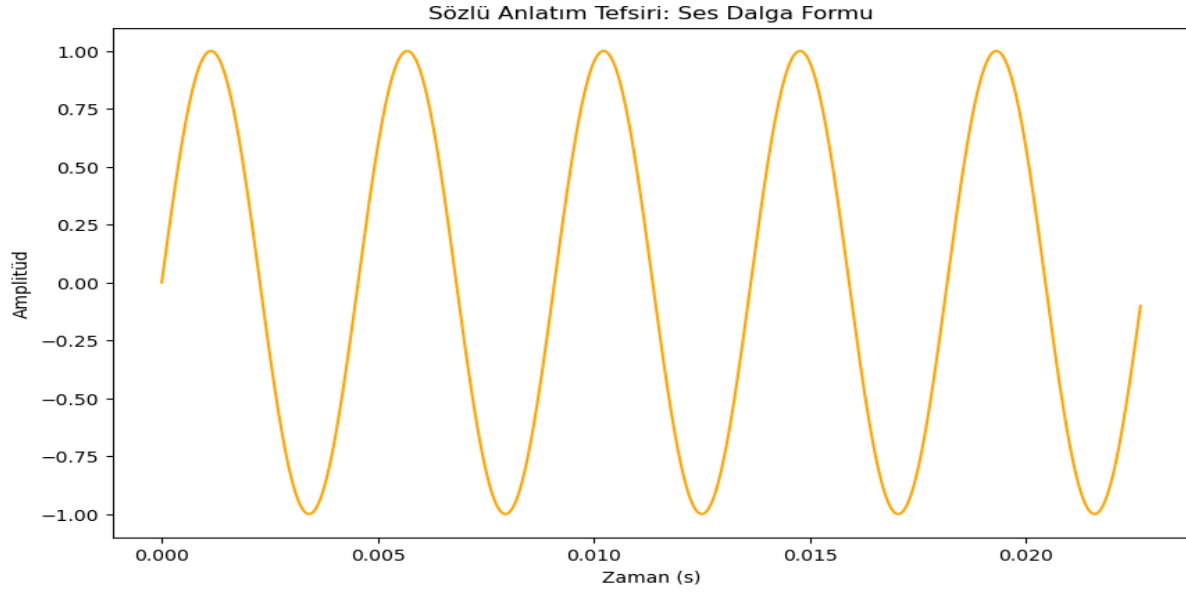
Neden Kullanılır?: Bu yöntem, İkinci Nükte'nin sesli anlatım tefsiri ile anlaşılmasına yardımcı olur.

Nasıl Kullanılır?: Ses dosyasının bir dalga formu grafiği oluşturularak görselleştirilir.

Python Analizi

Grafik 15

Sözlü Anlatım Tefsiri

Üçüncü Nüktenin daha iyi anlaşılması ve analiz edilmesi için kullanılabilecek yöntem, teknik ve stratejiler aşağıda sıralanmıştır. Her birinin neden kullanıldığı, nasıl uygulandığı detaylandırılmış ve Python analiz kodları sağlanmıştır.

1. Semantik Analiz

Neden Kullanılır?: Metindeki anahtar ifadelerin (misal-i musağgar, fihriste-i nuraniye, harita-i kudsiye, vb.) anlamlarını çözümlmek için kullanılır. Bu, *Üçüncü Nüktenin* kavram derinliğini ve bağlantılarını keşfetmek için önemlidir.

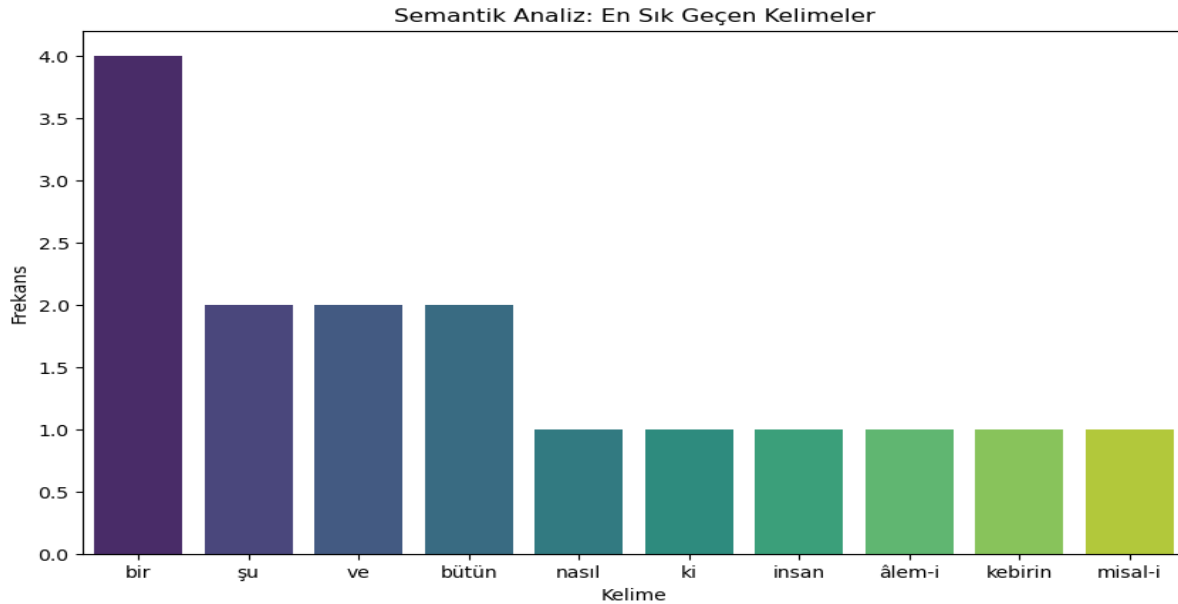
Nasıl Kullanılır?: Metindeki kelimelerin sıklığı ve bağlamsal ilişkileri analiz edilir. Sık kullanılan anahtar kelimeler, temaları belirlemek için incelenir.

Python Analiz

metin = Nasıl ki insan, şu âlem-i kebirin bir misal-i musağğarıdır ve Fatiha-i Şerife, şu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın bir timsal-i münevveridir. Namaz dahi bütün ibadatın envainı şâmil bir fihriste-i nuraniyedir ve bütün esnaf-ı mahlukatın elvan-ı ibadetlerine işaret eden bir harita-i kudsiyedir.

Grafik 16

Semantik Analiz

2. Kavram Haritası

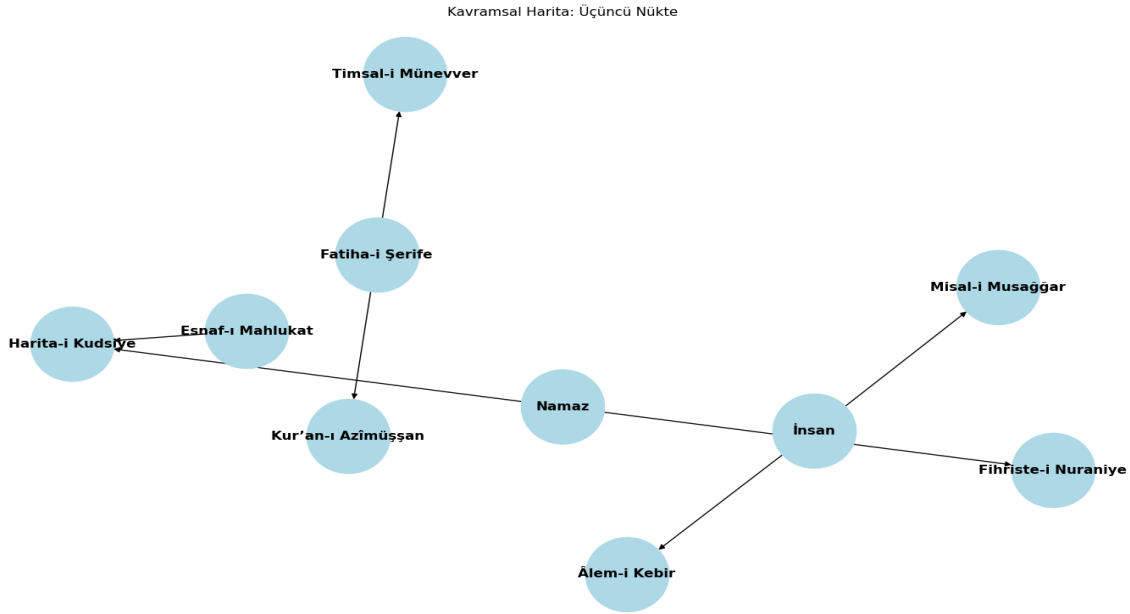
Neden Kullanılır?: Üçüncü Nükte'nin temel kavramlarını ve bu kavramların birbirleriyle ilişkilerini görselleştirerek, nüktenin genel yapısını anlamayı kolaylaştırır.

Nasıl Kullanılır?: Kavramlar düğümler olarak temsil edilir ve aralarındaki ilişkiler oklarla gösterilir.

Python Analizi

Şekil 6

Kavram Haritası: Üçüncü Nükte

3. Matematiksel Modelleme

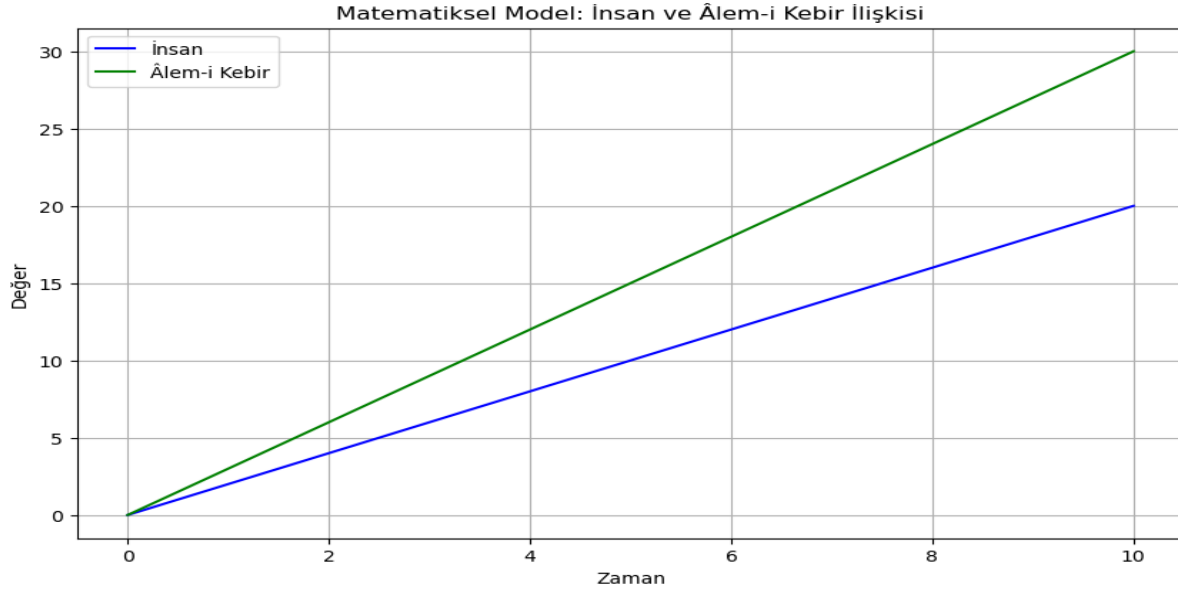
Neden Kullanılır?: Üçüncü Nükte'de insan, âlem ve ibadet arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak anlamlandırmak için kullanılır. Kavramlar arasındaki bağıntılar bir modelle ifade edilebilir.

Nasıl Kullanılır?: Kavramlar arasındaki ilişkiler bir doğrusal grafikte veya fonksiyonlarla gösterilebilir.

Python Analizi

Grafik 17

Matematiksel Model

4. Zaman Serisi Analizi

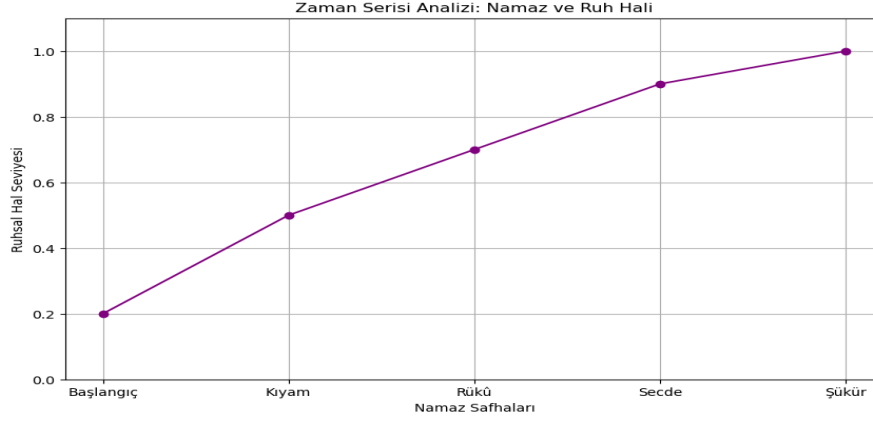
Neden Kullanılır?: Namaz, ibadetin bir özeti olarak, zaman serisi şeklinde safhalarıyla incelenebilir. Bu analiz, ibadetin zamana yayılan etkilerini görselleştirir.

Nasıl Kullanılır?: Namazın safhaları (başlangıç, kıyam, rükû, secde, vb.) bir zaman serisi olarak incelenir.

Python Analizi

Grafik 18

Zaman Serisi Analizi

5. Sözlü Anlatım Tefsiri için Görsel

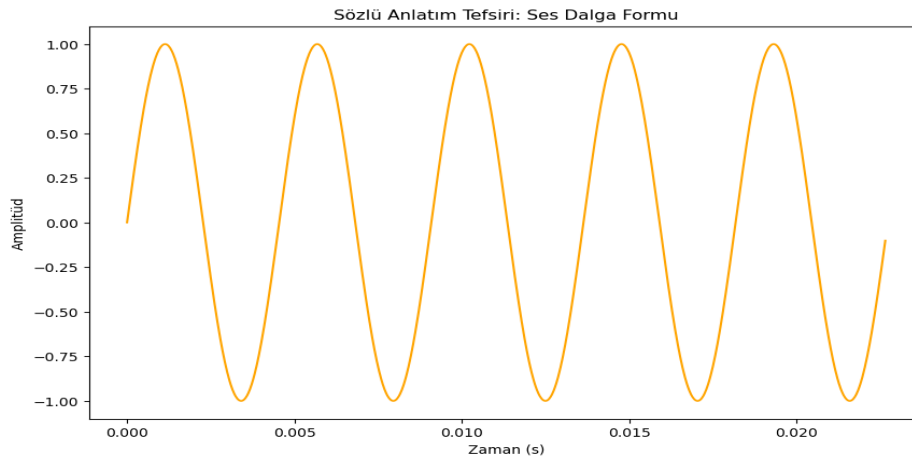
Neden Kullanılır?: Üçüncü Nükte'deki ifadelerin sözlü tefsiri yapılırken yoğunluğu ve vurguları görselleştirmek için kullanılır.

Nasıl Kullanılır?: Sesli bir anlatımın dalga formu analiz edilerek görselleştirilir.

Python Analizi

Grafik 19

Sözlü Anlatım Tefsiri

Üçüncü Nüktenin tahlilinde başka yöntem ve teknikler de kullanılabilir. Aşağıda farklı yaklaşımlar açıklanmış ve bu yaklaşımlara uygun Python analizleri yazılmıştır.

3. Tematik Haritalama

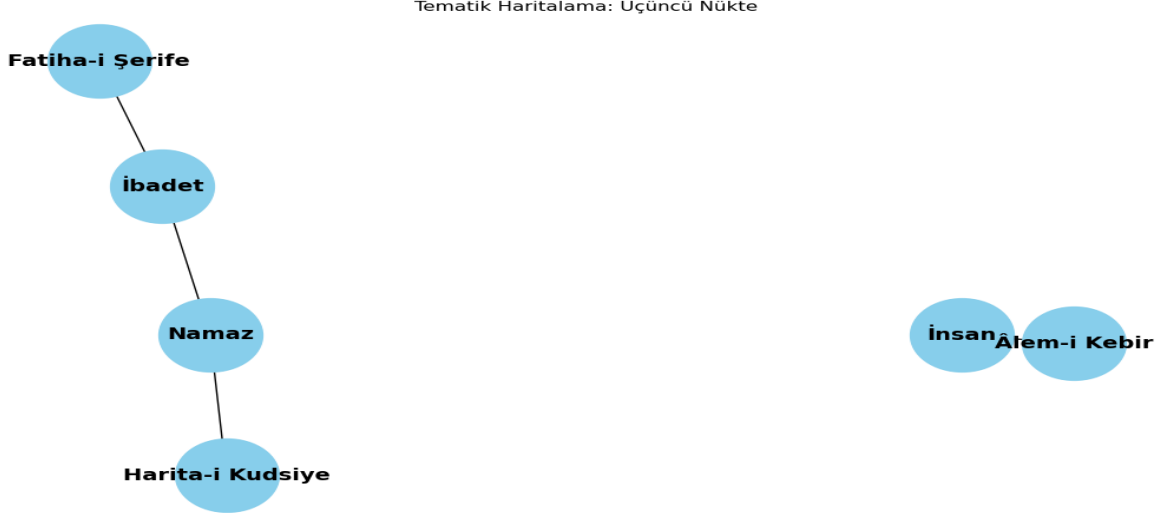
Neden Kullanılır?: Üçüncü Nükte'nin temel temalarının bir ağ şeklinde haritalanması, temaların nasıl birbirine bağlandığını görselleştirir.

Nasıl Kullanılır?: Anahtar temalar (örneğin, "namaz", "insan", "ibadet") düğümler olarak seçilir ve bunların aralarındaki ilişkiler görselleştirilir.

Python Analizi

Şekil 7

Tematik Haritalama

4. Kelime Bulutu

Neden Kullanılır?: Metindeki en sık geçen kelimeleri görselleştirerek, metnin anahtar noktalarını hızlı bir şekilde kavramayı sağlar.

Nasıl Kullanılır?: Kelime frekansları hesaplanır ve bir kelime bulutu görselleştirilir.

Python Analizi

Şekil 8

Kelime Bulutu

7. Sentiment ve Frekans Kombinasyonu

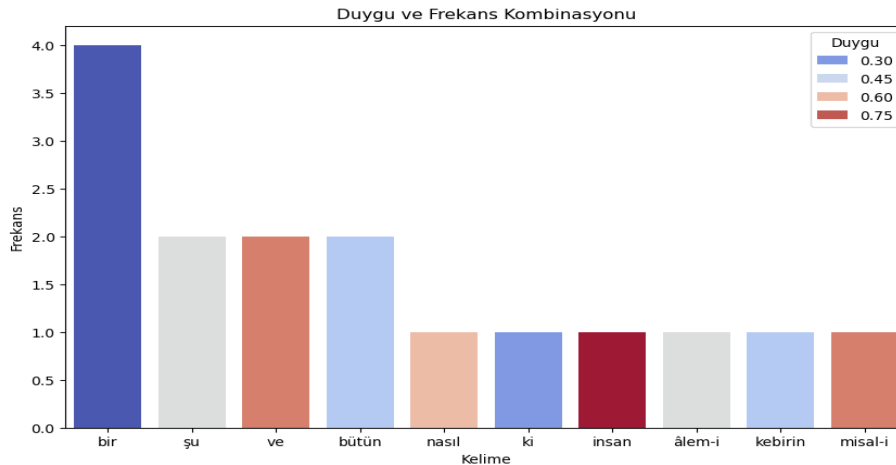
Neden Kullanılır?: Metindeki hem duygu hem de tematik yoğunluk aynı anda analiz edilerek, metnin genel anlamını daha kapsamlı bir şekilde kavramak için kullanılır.

Nasıl Kullanılır?: Duygu analizi sonuçları ile kelime frekansı birleştirilir ve görselleştirilir.

Python Analizi

Grafik 20

Duygu ve Frekans Kombinasyonu

1) Karşılaştırmalı Analiz (Word Cloud - Kelime Bulutu)

Neden Kullanılır?: Kelime bulutu, metindeki en önemli kelimeleri ve kavramları sık kullanılan terimler üzerinden görselleştirmek için kullanılır. Metindeki anahtar kelimeler, önem sırasına göre öne çıkabilir.

Nasıl Kullanılır?: Metnin içerisindeki en önemli kavramlar ve kelimeler çıkarılır. Bu, karşılaştırmalı analiz yaparak kavramların yoğunluğunun belirlenmesine yardımcı olur.

Şekil 9

Kelime Bulutu

2) Analitik Okuma ve Yorumlama (Sentiment Analysis - Duygu Analizi)

Neden Kullanılır?: Bu yöntem, metnin duygusal tonunu belirlemeye yardımcı olur. İfadelerde olumlu, olumsuz veya nötr bir duygu varsa, bu analizle ortaya çıkarılabilir.

Nasıl Kullanılır?: TextBlob veya benzeri bir kütüphane ile metnin duygu içeriği analiz edilir.

Sentiment analiziyle metnin duygusal içeriği görselleştirilir. Pozitif, negatif ve nötr duyguların grafiksel gösterimi yapılır.

3) Mantık ve Akıl Yürütme (Logical Operations - Mantıksal İşlemler)

Neden Kullanılır?: Mantık, doğru veya yanlış çıkarımlar yapmayı sağlar. Bu metni mantıksal bir süreçle analiz etmek, bazı kavramların doğruluğunu test etmeye yardımcı olabilir.

Nasıl Kullanılır?: Sympy gibi bir kütüphane kullanılarak, mantıksal çıkarımlar ve akıl yürütme ifadeleri kodlanabilir. Örneğin; *ve*, *veya* gibi mantıksal işlemleri görselleştirilir.

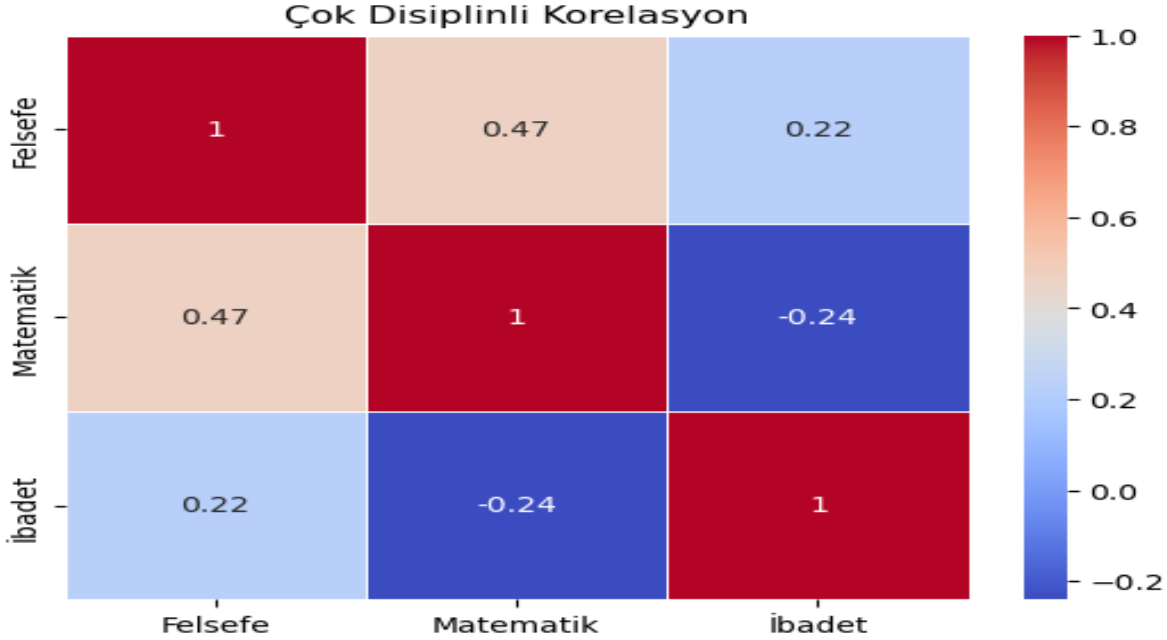
4) Çok Disiplinli Yorumlama (Correlation Analysis - Korelasyon Analizi)

Neden Kullanılır?: Farklı disiplinler arasındaki ilişkiler ve bağlantılar araştırılabilir. Bu yöntemle metindeki felsefi, dini ve matematiksel kavramların birbirleriyle ilişkisi ele alınabilir.

Nasıl Kullanılır?: Farklı verilerin korelasyonunu incelemek için veri analizi yapılır. Pandas ve Seaborn ile korelasyon analizi yapılarak bu ilişkiler görselleştirilebilir.

Grafik 21

Çok Disiplinli Korelasyon

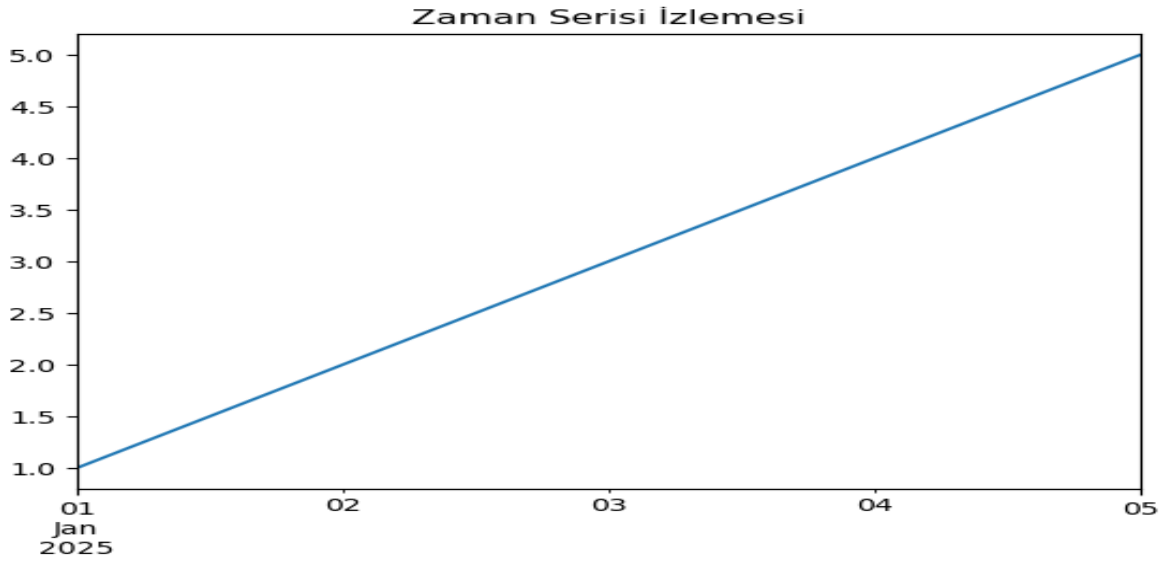
5) İzleme ve Geriye Doğru İzleme (Time Series - Zaman Serisi Analizi)

Neden Kullanılır?: Zamanla gerçekleşen değişimlerin izlenmesi, sürecin başlangıcından sonrasına kadar nasıl bir ilerleme yaşandığının görselleştirilmesi açısından gereklidir.

Nasıl Kullanılır?: Zaman serisi verileri ile bir olayın zaman içerisindeki değişimini görmek için pandas kullanılabilir.

Grafik 22

Zaman Serisi Analizi

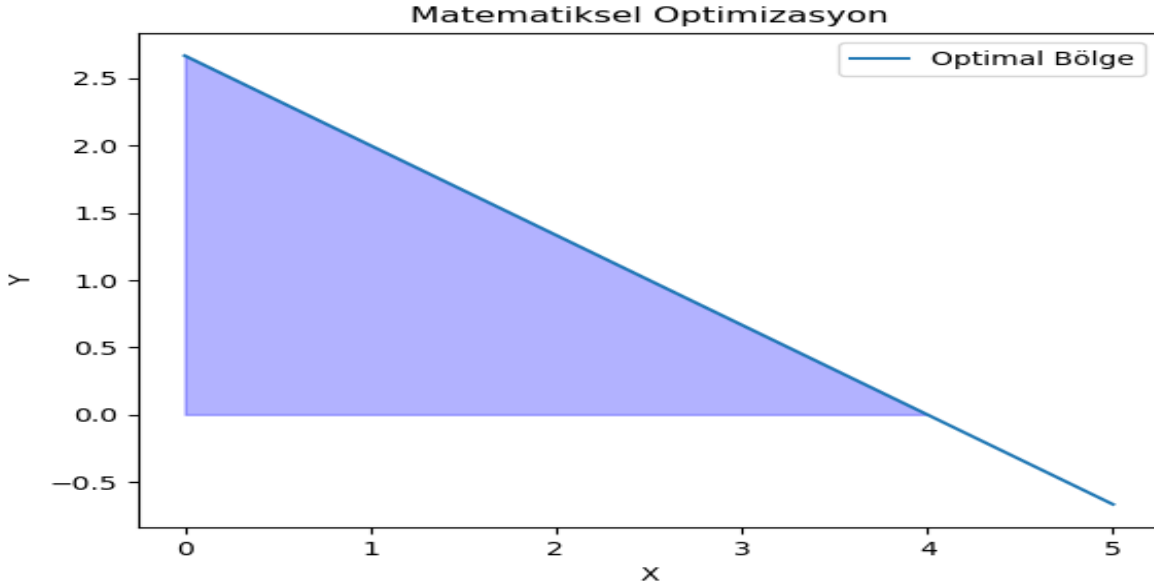
6) Matematiksel Optimizasyon (Optimization - Optimizasyon)

Neden Kullanılır?: Bir fonksiyonun en iyi çözümünü bulmak için optimizasyon kullanılır. Bu, en verimli çözümü bulmak adına gereklidir. Matematiksel problemleri optimize ederek daha verimli çözümler ortaya konulabilir.

Nasıl Kullanılır?: Scipy veya benzeri kütüphanelerle doğrusal veya doğrusal olmayan optimizasyon problemleri çözülür.

Grafik 23

Matematiksel Optimizasyon

7) Sentiment Analizi Yöntemleri (Sentiment Analysis - Duygu Analizi)

Neden Kullanılır?: Metnin genel duygu içeriğini analiz etmek, metnin genel havasını daha iyi anlamak için gereklidir. Bu yöntem, metindeki duygusal yansımanın ölçülmesinde kullanılır.

Nasıl Kullanılır?: TextBlob veya VADER gibi kütüphanelerle duygu analizi yapılabilir ve metnin tonu (pozitif, negatif, nötr) çıkarılabilir.

1. Karşılaştırmalı Analiz (Comparative Analysis)

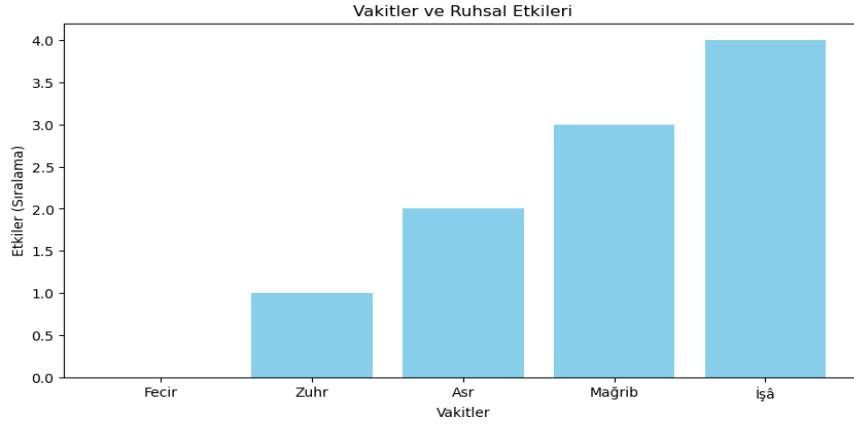
Neden Kullanılır?: Dördüncü Nükte'deki metin, dünya, insan, gece-gündüz gibi kavramların farklı zaman dilimlerinde nasıl benzerlikler taşıdığını gösteriyor. Karşılaştırmalı analiz, bu zaman dilimleri (ör. sabah ve bahar, gençlik ve yaz) arasındaki paralellikleri anlamak için kullanılır.

Nasıl Kullanılır?: Her bir zaman dilimi, bir diğerinin misali (örneği) olarak ele alınır. Örneğin:

- Sabah → Bahar → İnsan ömrünün başlangıcı
- Gece → Kış → Kabir gibi.

Grafik 24

Vakitler ve Ruhi Etkileri

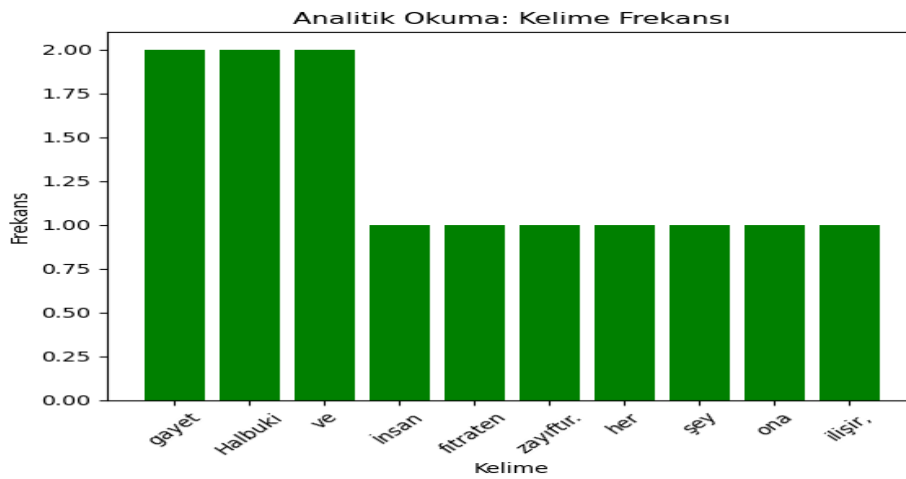
2. Analitik Okuma ve Yorumlama (Analytical Reading and Interpretation)

Neden Kullanılır?: Metni bölümlere ayırarak her bir parçanın ayrı ayrı incelenmesi sağlanır. Özellikle, zaman dilimlerinin detayları ve bu dilimlerdeki İlahi tasarrufların anlaşılması için analitik okuma gereklidir.

Nasıl Kullanılır?: Metin, sabah, öğle, akşam gibi dilimlere bölünür. Her bir dilimin, yaratılış süreciyle veya İlahi rahmetle nasıl bağlantılı olduğu açıklanır.

Grafik 25

Analitik Okuma ve Yorumlama

3. Mantık ve Akıl Yürütme (Logic and Reasoning)

Neden Kullanılır?: Zaman dilimleri arasındaki ilişkiyi mantıksal bir şekilde değerlendirmek için gereklidir. Bu, okuyucunun farklı zamanların İlahi tecellileri ihtar ettiğini anlamasına yardımcı olur.

Nasıl Kullanılır?: Mantık zinciriyle şu çıkarımlar yapılır:

- Gecenin sabahı varsa, berzahın haşri de vardır.
- Kışın baharı varsa, ölümden sonra diriliş de vardır.

4. Çok Disiplinli Yorumlama (Interdisciplinary Interpretation)

Neden Kullanılır?: Metin, yalnızca dini bir metin değil, aynı zamanda doğa, insan hayatı, tarih ve kozmolojiyle ilişkilidir. Bu nedenle çok disiplinli bir yaklaşım gerektirir.

Nasıl Kullanılır?:

- Doğa bilimlerinden: Bahar, yaz, güz ve kışın anlamı.
- Tarihten: İnsanlık tarihi ve peygamberlerin dönemleri.
- Din bilimlerinden: Ahiret, haşir ve İlahi kudret.

3. Mantık ve Akıl Yürütme: Vakitlerin İnsan Hayatıyla Bağlantısı

Vakitlerin insan hayatıyla olan bağlantısının görselleştirilmesi amaçlanır.

Python Analizi

Fecir: Hayatın başlangıcı - yardıma ihtiyaç

Zuhr: Olgunluk ve başarı - şükür ihtiyacı

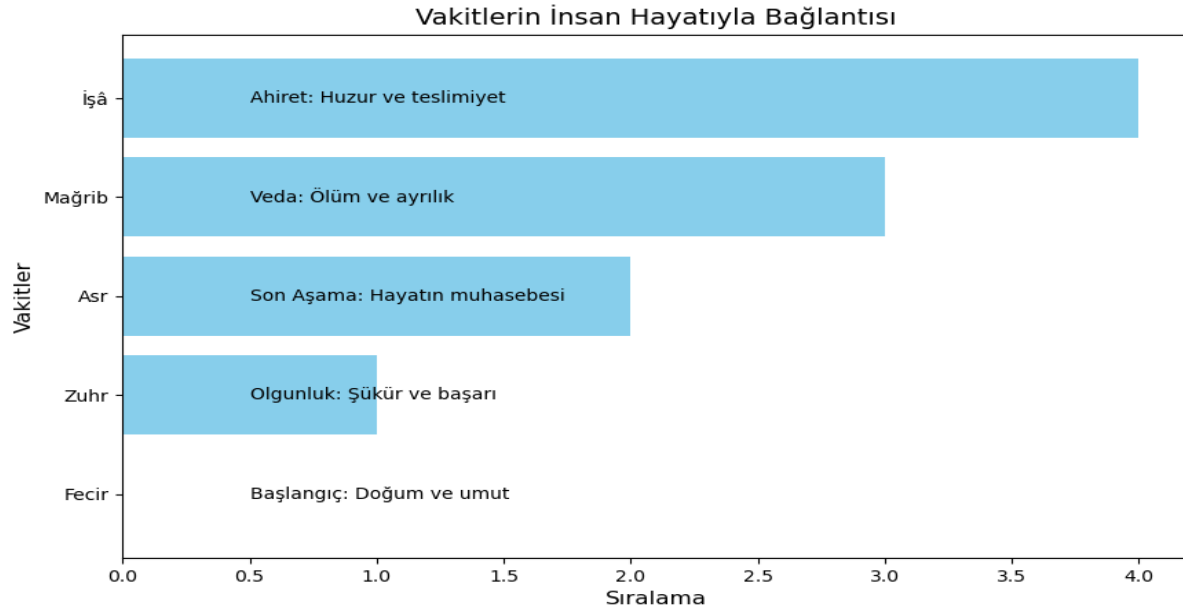
Asr: Son yaklaşımı - tefekkür ve hazırlık

Mağrib: Veda - geçiciliği anlama

İşâ: Ahiret hazırlığı ve huzur

Grafik 26

Vakitlerin İnsan Hayatıyla Bağlantısı

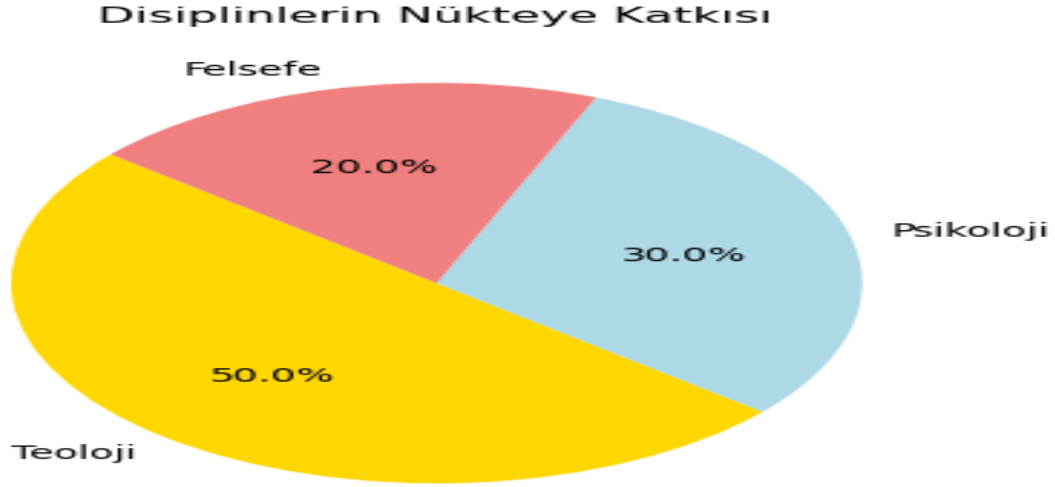
4. Çok Disiplinli Yorumlama

4. Nükte'deki temaların teoloji, psikoloji ve felsefi açıdan anlamını analiz edilmesi amaçlanır.

Python Analizi

Grafik 27

Çok Disiplinli Yorumlama

5. İzleme ve Geriye Doğru İzleme (Tracking and Backtracking)

Neden Kullanılır?: Metindeki kavramlar sürekli bir döngü içerisinde ilerliyor. Örneğin, sabahın başlangıcı baharın başlangıcına, gecenin sonu haşre işaret eder. Bu bağlantıları izlemek önemlidir.

Nasıl Kullanılır?: Metindeki her bir zaman dilimi, önceki bir kavramla ilişkilendirilir:

- Sabah → Gece → Kış → Bahar.

Zamanın geri akışını inceleyerek vakitlerin temsil ettiği dönemlerin takip edilmesi heeflenir.

Python Analizi

Fecir: Başlangıç - doğum ve umut

Zuhr: Olgunluk - şükür ve çalışma

Asr: Son aşama - hayatın muhasebesi

Mağrib: Veda - ölüm ve ayrılık

İşâ: Ahiret - huzur ve teslimiyet

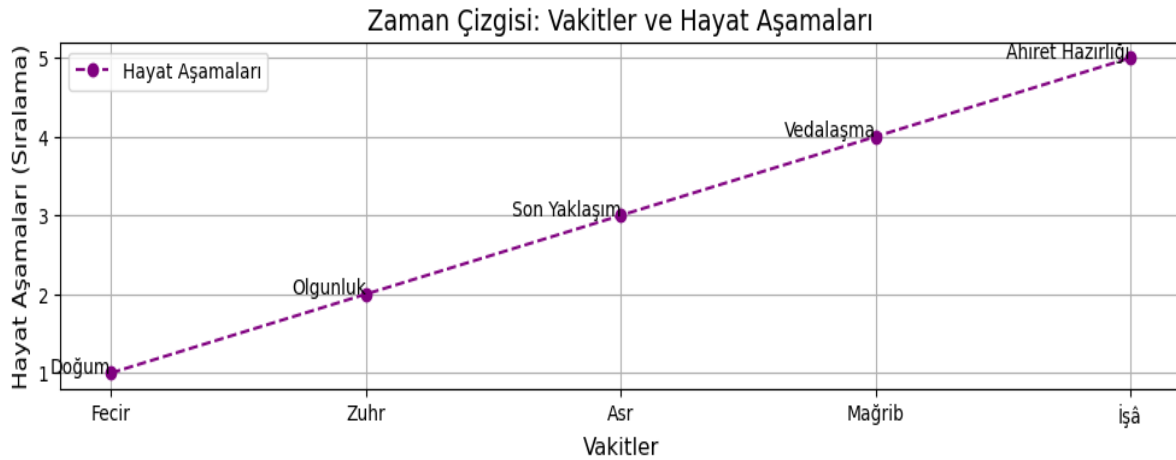
5. İzleme ve Geriye Doğru İzleme: Zaman Çizgisi

Vakitlerin insan hayatının aşamalarıyla olan bağlantısını bir zaman çizelgesiyle gösterilmesi hedeflenmiştir.

Python Analizi

Grafik 28

Zaman Çizgisi

6. Matematiksel Optimizasyon (Mathematical Optimization)

Neden Kullanılır?: Metindeki döngüsel yapılar ve zaman kavramları, matematiksel olarak optimize edilerek daha net görselleştirilebilir. Örneğin, beş vakit namazın neden o saatlerde farz olduğu gibi konular matematiksel modellerle desteklenebilir.

Nasıl Kullanılır?: Beş vakit namazın zaman dilimleri, günün güneş hareketine göre optimize edilerek anlamlandırılır:

- Güneşin doğumu → Fecir.
- Güneşin batımı → Akşam.

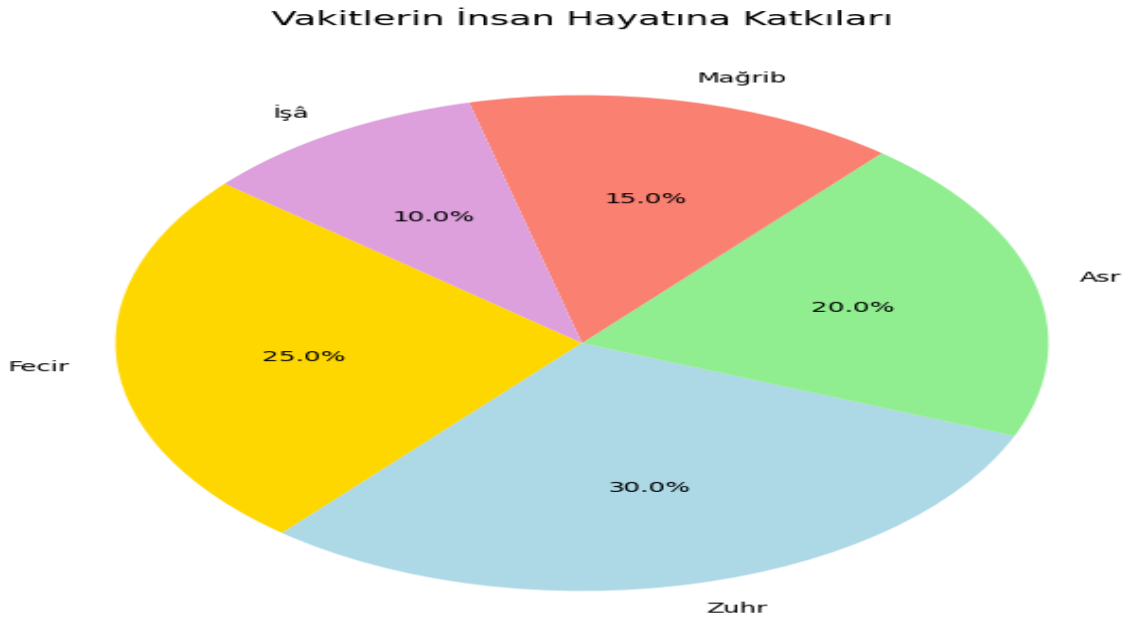
6. Matematiksel Optimizasyon: Vakitlerin Katkıları

Her vaktin insan hayatına katkısının bir pasta grafiğiyle gösterilmesi amaçlanmıştır.

Python Analizi

Grafik 29

Matematiksel Optimizasyon: Vakitlerin Katkıları

7. Sentiment Analiz Yöntemleri (Sentiment Analysis Methods)

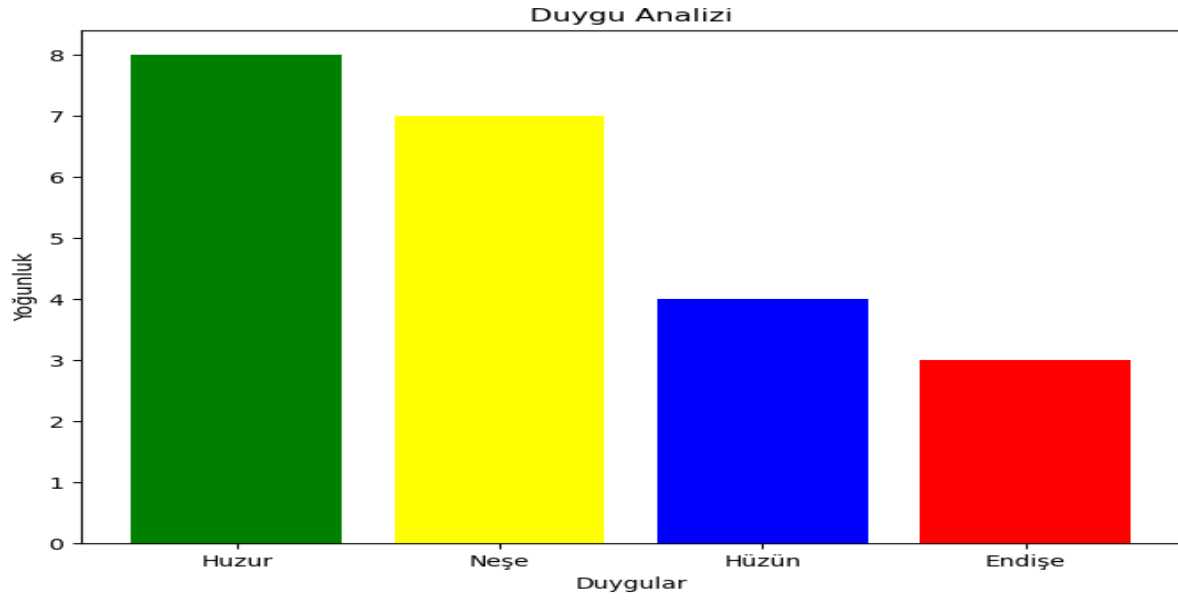
Neden Kullanılır?: Metindeki duygusal ton ve İlahi tecellilerin etkisi altında insan ruhunun ne kadar etkilenebileceği anlaşılabilir. Duygusal analiz, bu etkinin boyutlarını ölçer.

Nasıl Kullanılır?:

- Sabah ve bahar → Umut ve neşe.
- Gece ve kış → Hüzün ve tefekkür.

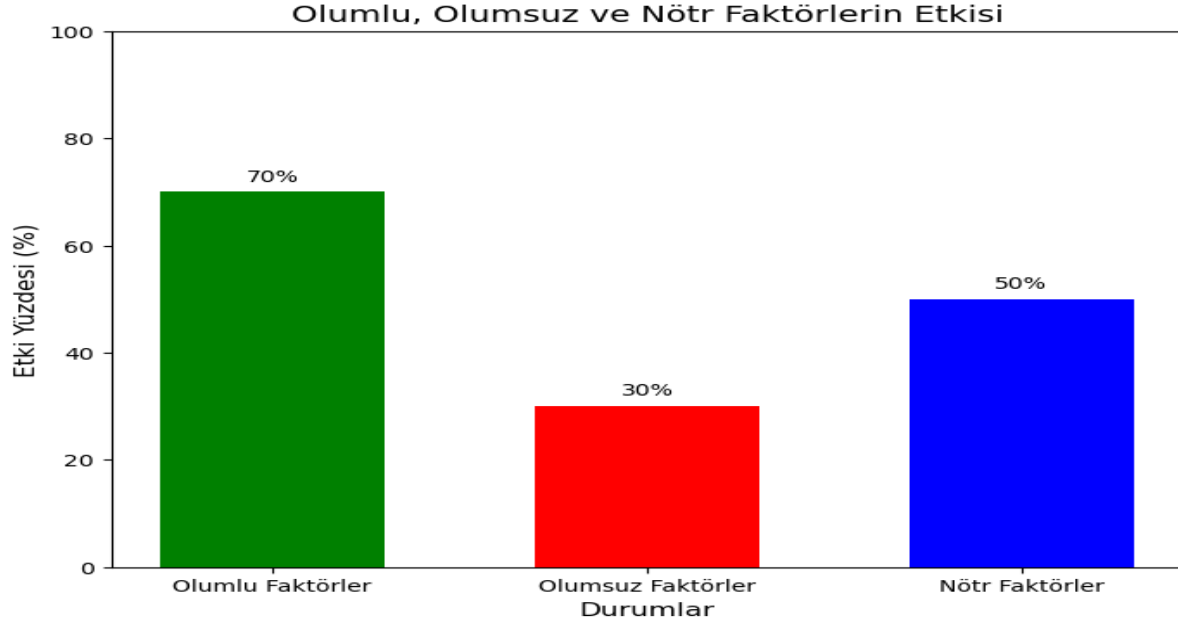
Grafik 30

Duygu Analizi

Grafik 31

Duygu Analizinde Olumlu, Olumsuz ve Nötr Faktörlerin Tesiri

Beşinci Nükte

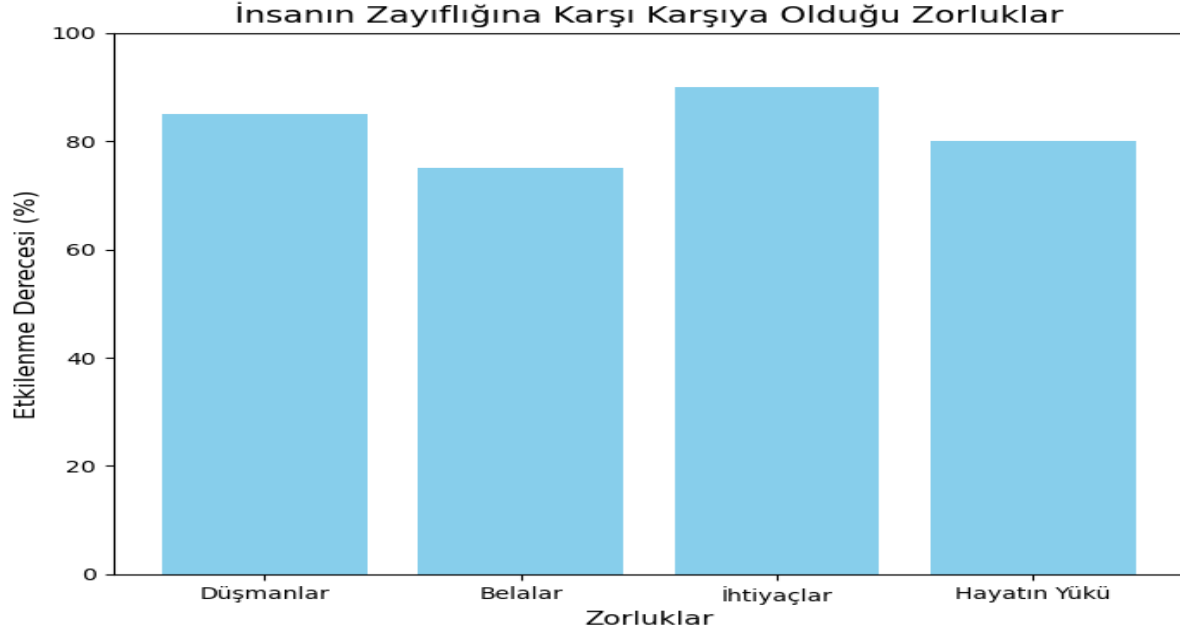
1. Karşılaştırmalı Analiz

Neden Kullanılır?: Bu yöntem, *Beşinci Nükte*deki farklı vakitlerin temsil ettiği olayların ve duyguların birbiriyle bağlantısını ve benzerliklerini anlamak için kullanılır. Zamanlar arasındaki ilişkiler, manevi ve sembolik anlamlarla kıyaslanarak açıklanır. İnsanın zayıflığı ie karşı karşıya olduğu zorlukların görselleştirilmesi amaçlanmıştır.

Python Analizi

Grafik 32

Zorluklar ve Etkilenme Derecesi

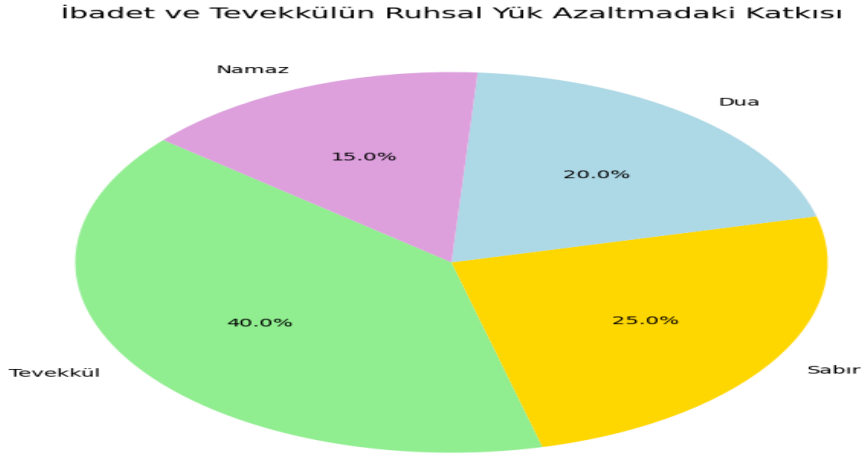
2. Analitik Okuma ve Yorumlama

İbadet ve Tevekkülün Önemi: İbadet ve tevekkülün insanın ruhi yüklerine katkısının pasta grafiğiyle gösterilmesi amaçlanmıştır.

Python Analizi

Grafik 33

İbadet ve Tevekkülün İnsanın Ruhi Yüklerine Katkısı

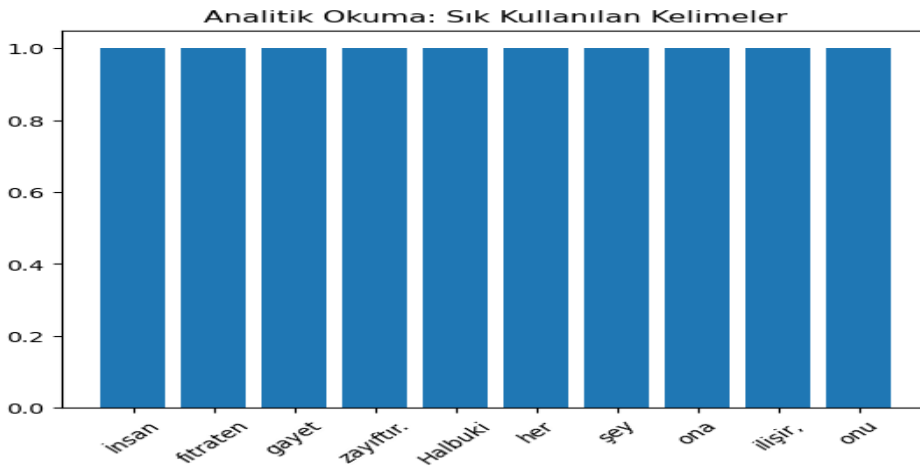

Neden Kullanılır?: Beşinci Nükte'nin detaylı anlam ve mesajlarını çözmek için analitik bir okuma gereklidir. Her vakitte anlatılan detaylar, öğretiler ve ruh halinin etkileri analiz edilir.

Python Analizi

Grafik 34

Analitik Okuma: Kelime Sıklığı

3. Gündüz Vaktinde Şükür

Neden Kullanılır?: Vakitlerin insan hayatıyla ilişkisi kurularak, *Neden bu vakitlerde ibadet gerekiyor?* sorusuna mantikî cevaplar aranır.

Python Analizi

Fecir: Hayatın başlangıcı - ihtiyaç duyulan yardım

Zuhr: Olgunluk - nimetlere şükür

Asr: İhtiyarlık - sonu hatırlama

Mağrib: Veda - ahiret hazırlığı

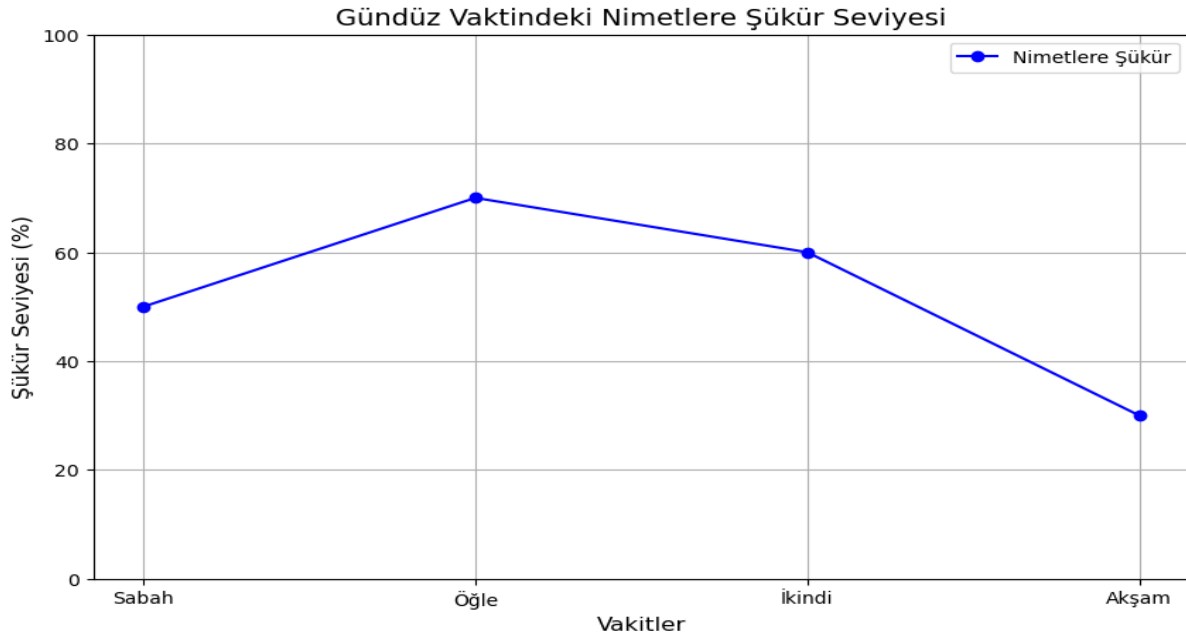
İşâ: Ahiret - karanlıkta ışık arayışı

Gündüz vaktindeki nimetlere şükür ve farkındalık için insanların algısının zaman çizgisiyle ifade edilmesi hedeflenmiştir.

Python Analizi

Grafik 35

Nimetlere Şükür Grafiği

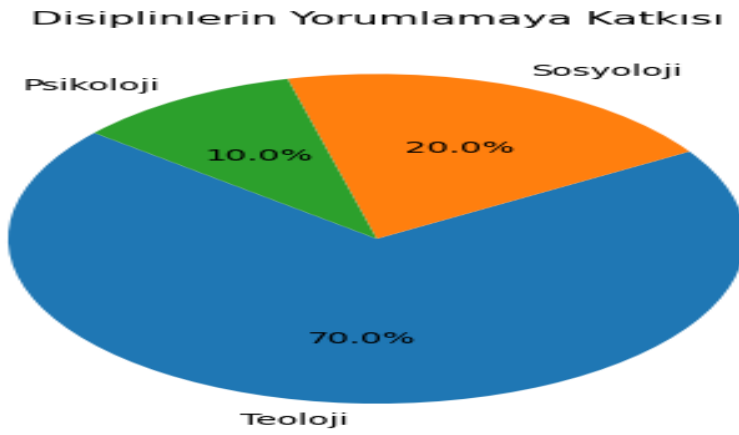

4. Ruhun Teneffüsü

Neden Kullanılır?: *Beşinci Nüktedeki* sembolik anlatımlar teolojik, sosyolojik ve psikolojik açılardan yorumlanabilir. Bu analiz için farklı disiplinlerden yararlanılır. Ruhun gündüz vakti dinlenme ve huzura erişim durumunu ısı haritasıyla göstermek için kullanılabilir.

Grafik 36

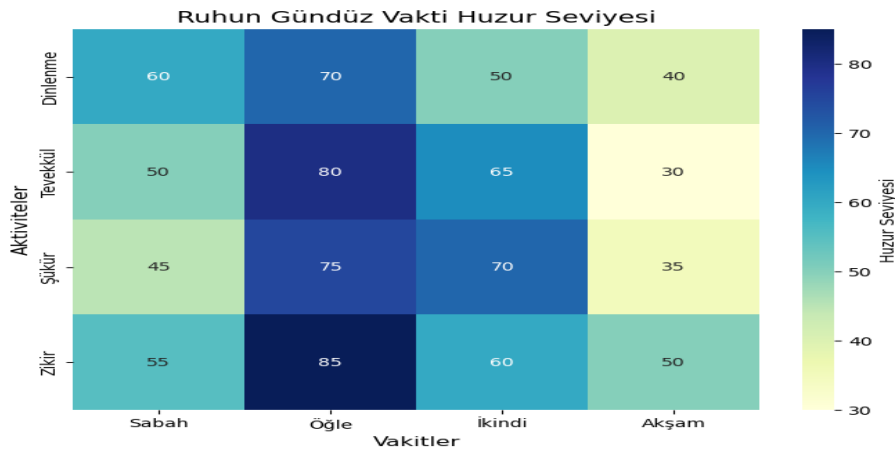
Disiplinlerin Yorumlama Katkısı

Python Analizi

Grafik 37

Isı Haritası

5. Akşamın Hüzünlü Vedası

Neden Kullanılır?: Beşinci Nükte"de anlatılan vakitlerin ardında yatan olaylar, geçmişe dönük bir izleme yoluyla anlaşılır.

Python Analizi

Fecir: Başlangıç

Zuhr: Orta nokta

Asr: Son aşama

Mağrib: Veda

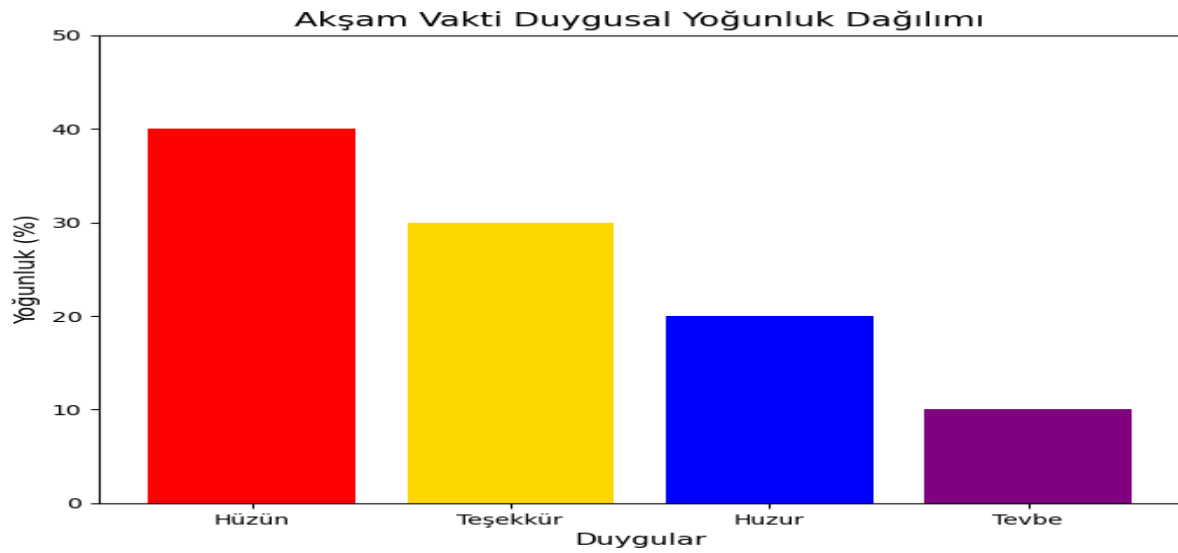
İşâ: Karanlık

Akşam vakti insanda oluşan duyguların dağılımının bir çubuk grafiğiyle gösterilmesi amaçlanmıştır.

Python Analizi

Grafik 38

Akşamın Hüzünlü Vedası

6. Sonsuzluk Arzusu

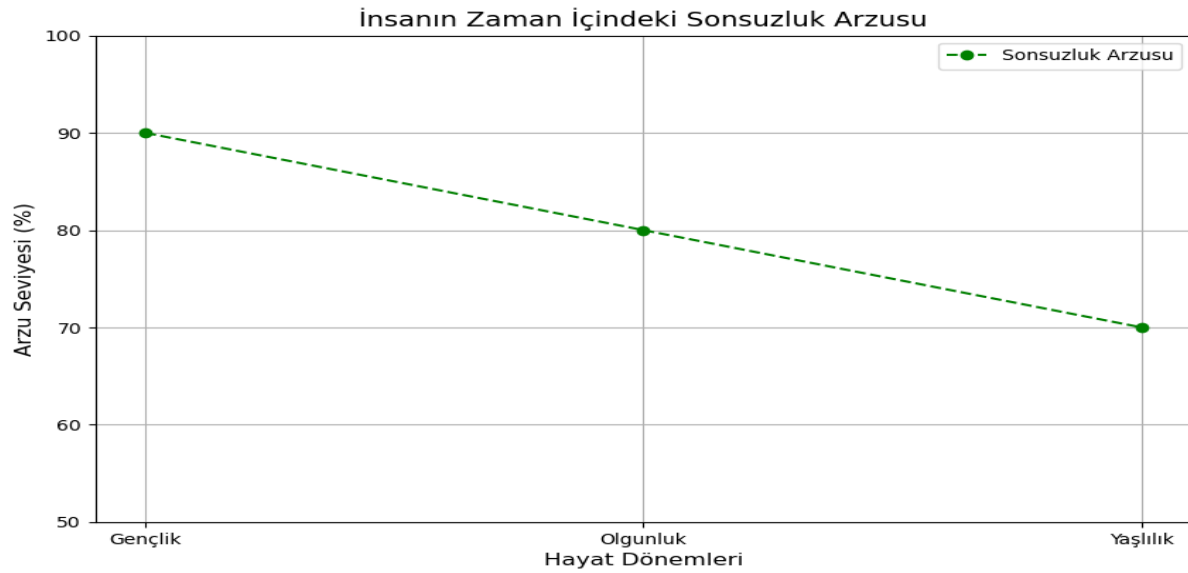
Neden Kullanılır?: İnsan hayatında vakitlerin en verimli şekilde kullanılması için matematiksel optimizasyon gerekebilir.

Python Analizi

İnsanın sonsuzluk arzusunun bir zaman grafiğiyle ifade edilmesi amaçlanmıştır.

Grafik 39

Sonsuzluk Arzusu

7. İnsanın Ruhsal Dengesi

Neden Kullanılır?: Metindeki duygusal ton, insanın manevi yolculuğunu ve mesajın etkisini belirlemek için analiz edilir.

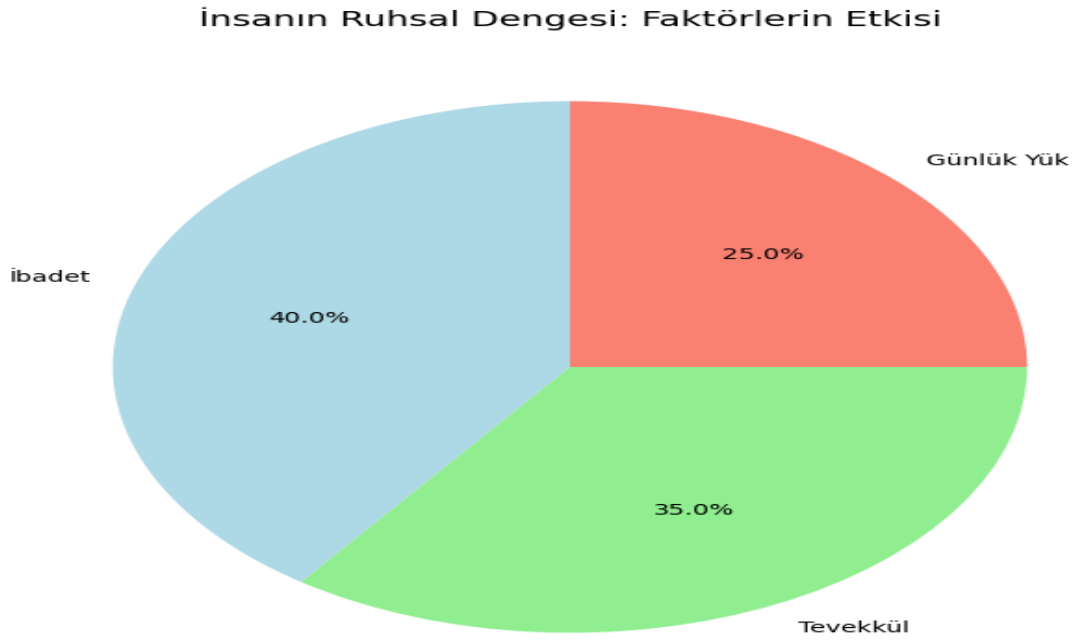
Python Analizi

Amaç; ibadet, tevekkül ve günlük yüklerin insan ruhsal dengesine etkisini pasta grafiğiyle göstermektir.

Python Analizi

Grafik 40

İnsanın Ruhsal Dengesi

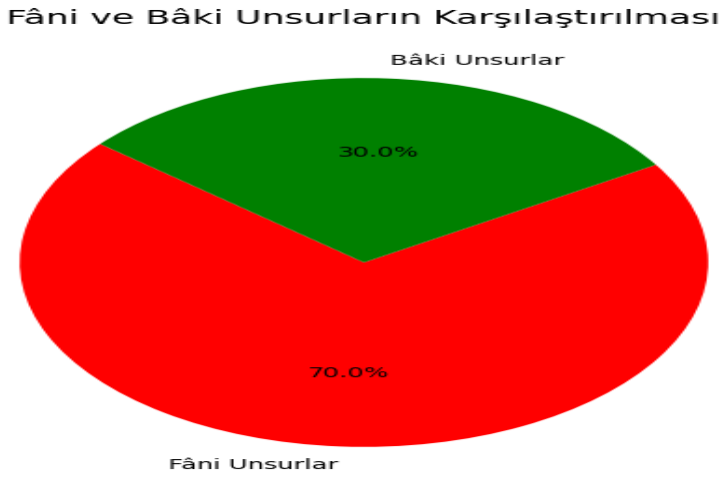

1. Madde: Ruhun Bâki ile İltica Etmesi

- *Neden?:* Ruhun fâni ömürde Bâki ile bağlantı kurma ihtiyacını vurgular.
- *Nasıl?:* Fâni ve bâki unsurların karşılaştırıldığı bir pasta grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 41

Fani ve Baki Unsurların Karşılaştırılması

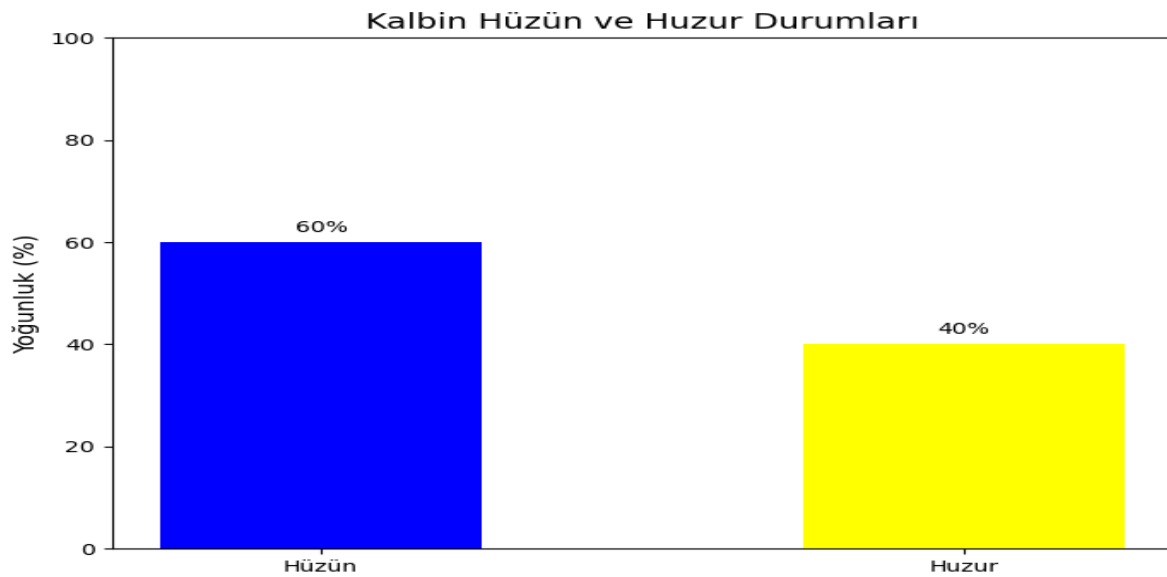

2. Madde: Kalbin Ağlaması ve Rahmete İltica

- *Neden?*: Kalbin huzur arayışı ve rahmetin iltifatına olan ihtiyacını vurgular.
- *Nasıl?*: Kalbin hüznün ve huzur durumlarını karşılaştıran bir bar grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 42

Kalbin Hüzün ve Huzur Durumu

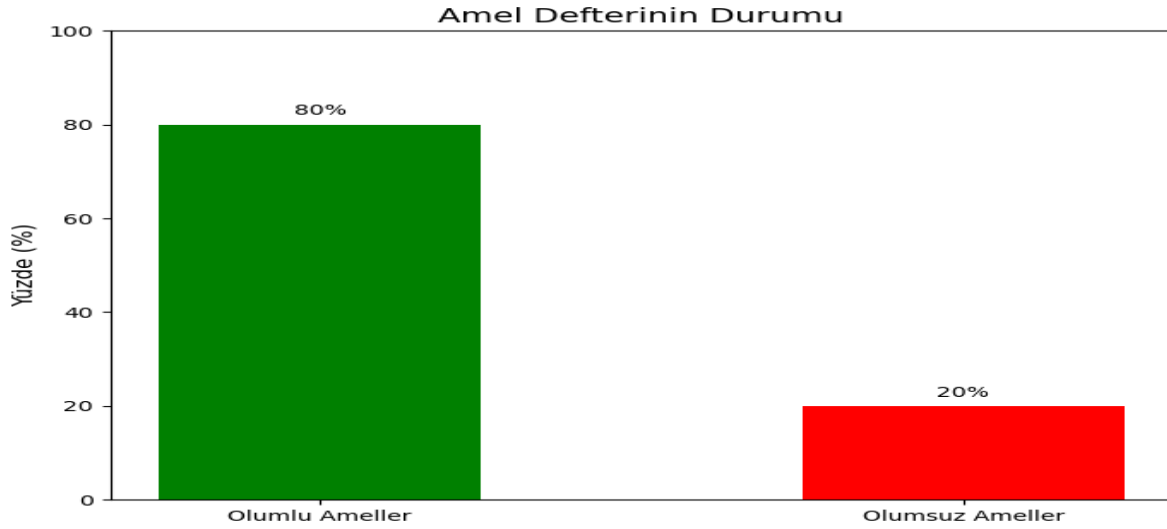

3. Madde: Yevmiye Defterinin Hüsn-ü Hâtime ile Bağlanması

- *Neden?:* Günün sonunda amel defterini güzel bir şekilde kapatma ihtiyacını açıklar.
- *Nasıl?:* Olumlu ve olumsuz amellerin karşılaştırıldığı bir bar grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 43

Amel Defterinin Durumu

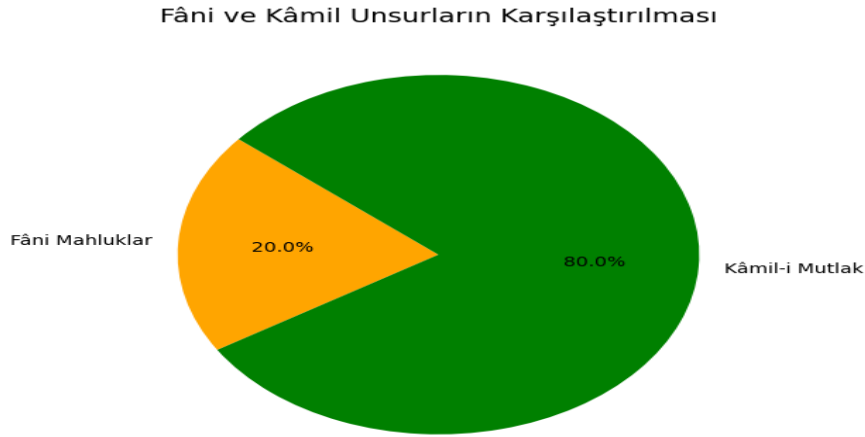

4. Madde: Fatiha ile Başlamak

- *Neden?:* Kâmil-i Mutlak'ı medh ü sena etmenin önemini vurgular.
- *Nasıl?:* Fâni mahluklar ve Kâmil-i Mutlak arasındaki farkı gösteren bir pasta grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 44

Fani ve Kâmil Unsurların Karşılaştırılması

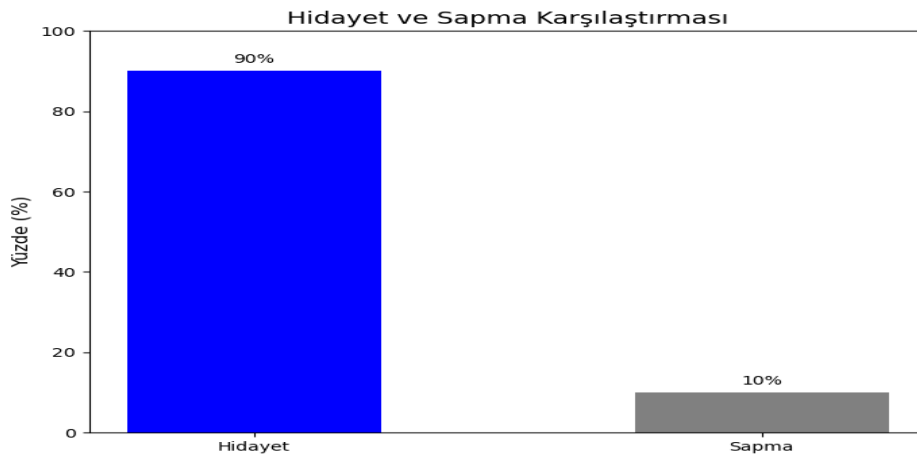

5. Madde: Sırat-ı Müstakim için Hidayet İstemek

- *Neden?*: Karanlık istikbalde doğru yolu bulmanın önemini vurgular.
- *Nasıl?*: Hidayet ve sapma durumlarının karşılaştırıldığı bir bar grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 45

Hidayet ve Sapma Karşılaştırması

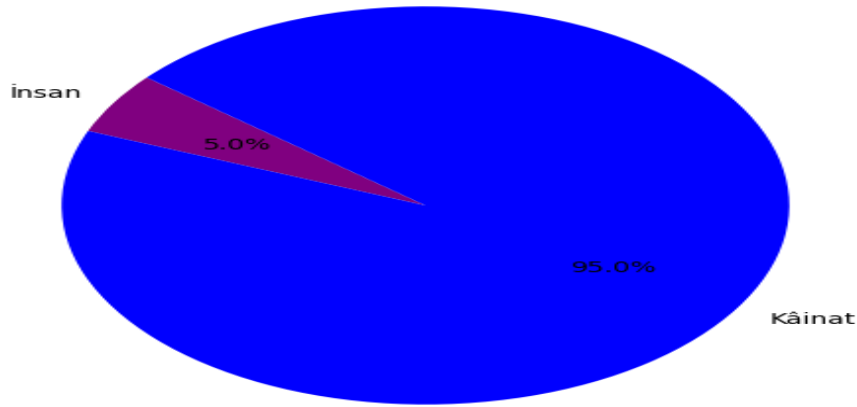
6. Madde: Zât-ı Zülcelâl'in Kibriyası

- *Neden?:* Zât-ı Zülcelâl'in büyüklüğünü ve kâinat üzerindeki tasarrufunu vurgular.
- *Nasıl?:* İnsan ve kâinat büyüklüğünü karşılaştıran bir pasta grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 46

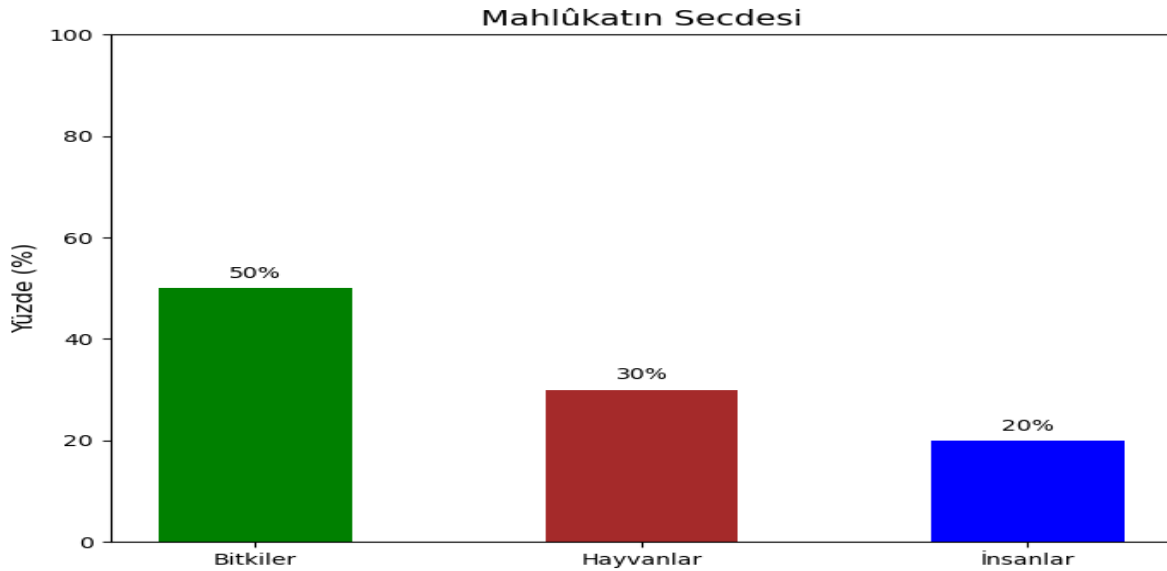
İnsan ve Kâinatın Büyüklük Karşılaştırması

İnsan ve Kâinatın Büyüklük Karşılaştırması

Grafik 47

Mahlukatın Secdesi

7. Madde: Mahlûkatın Secdesi

- *Neden?:* Mahlûkatın secdesi ve ubudiyetini vurgular.
- *Nasıl?:* Secde eden mahlûkatı (bitkiler, hayvanlar, insanlar) gösteren bir bar grafiğiyle ifade edilebilir.

Metodoloji

1. Temel Kavramlar:

- Emr-i kün feyekûn:* İlahi yaratma emri ve onun sonucunda varlıkların hayata dönmesi.
- Mi'raca çıkmak:* Manevi bir yolculuk, ruhani yükseliş.
- Beş vakit namaz:* İlahi hikmetin işaretleri ve düzenin sembolü.

2. Verilerin Görselleştirilmesi:

- Hayret, beka, izzet ve mahviyet* gibi kavramlar bir duygu skalası üzerinden görselleştirilebilir.
- Beş vakit namazın *kâinat üzerindeki inkılaplara* karşılık geldiği gösterilebilir.
- Kün feyekûn emriyle baharın dirilişi ve yaratılışın döngüsü bar veya pasta grafiğiyle ifade edilebilir.

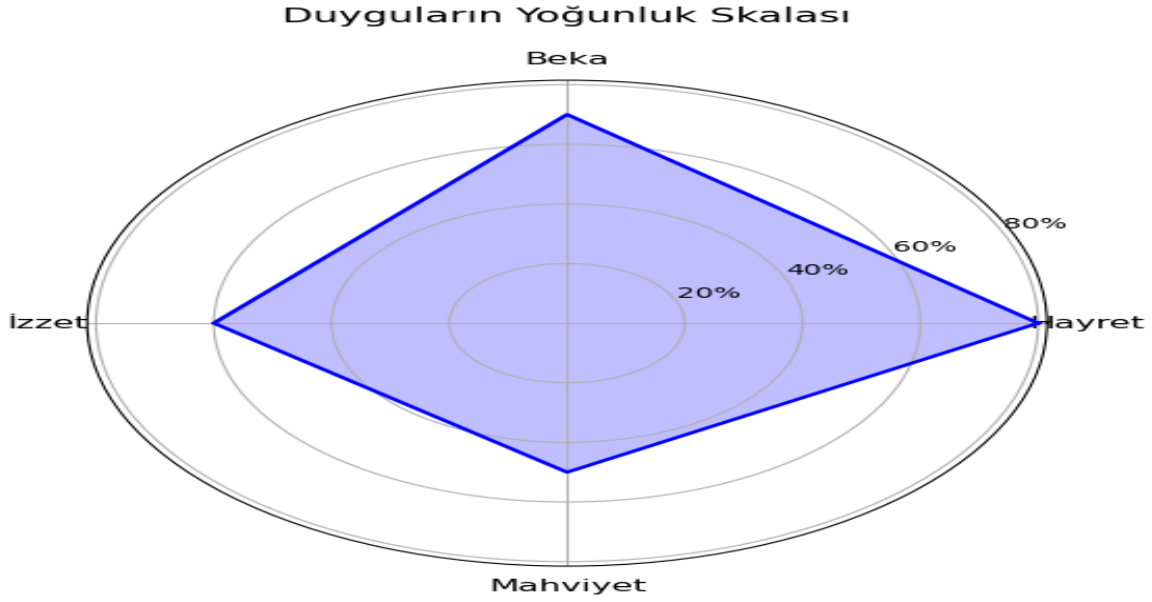
Python Kod Analizi

1. Duygu Skalası: Hayret, Beka, İzzet, Mahviyet

Bir radar grafiği (örümcek grafiği) kullanılarak bu duygular görselleştirilebilir.

Grafik 48

Duyguların Yoğunluk Skalası

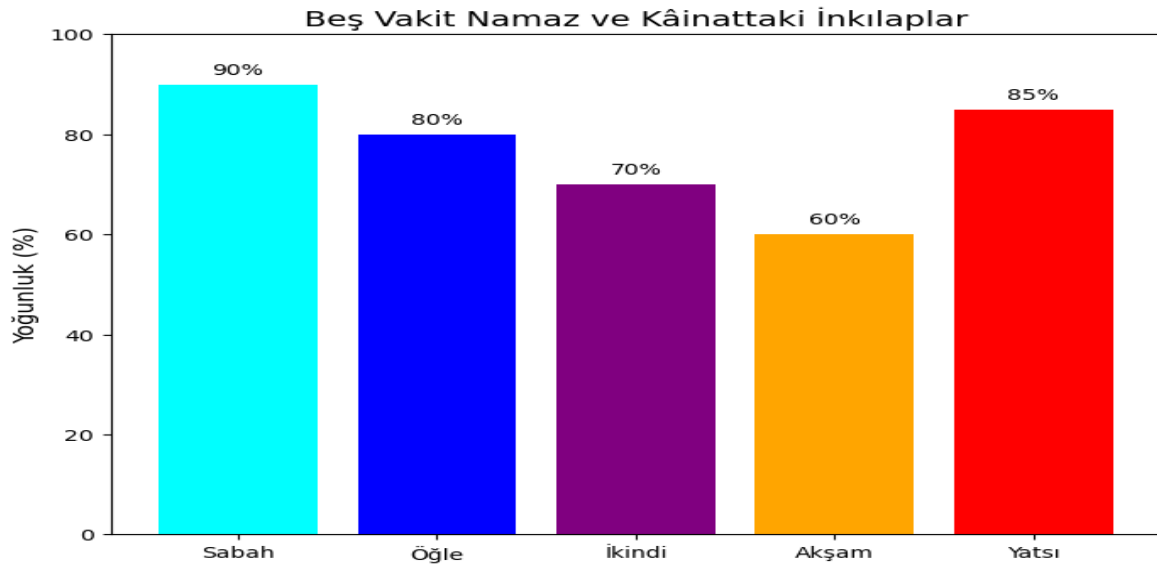

2. Beş Vakit Namaz ve İnkıpların Gösterimi

Beş vakit namazın kâinattaki olaylarla ilişkilendirilmesi bir çubuk grafiğiyle ifade edilebilir.

Grafik 49

Beş Vakit Namaz ve Kainattaki İnkıplar

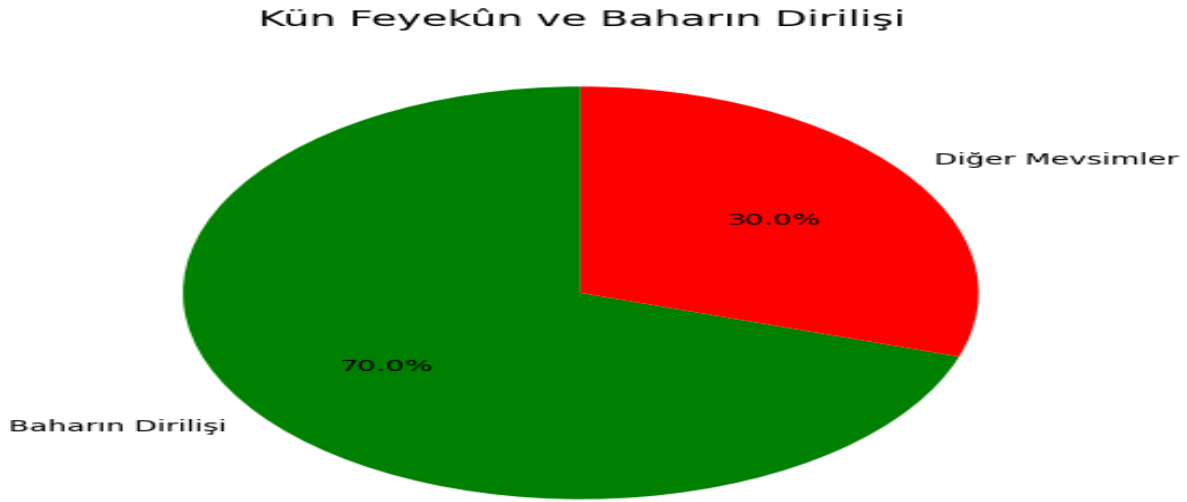

3. Kün Feyekûn ve Baharın Dirilişi

Kün feyekûn emrinin baharla bağlantısını pasta grafiğiyle ifade edebiliriz.

Grafik 50

Kün Feyekûn ve Baharın Dirilişi

Metodolojinin Katkıları

Duygu Skalası: Ruhani duyguların yoğunluğunu bir bakışta anlamaya yardımcı olur.

Beş Vakit ve İnkılaplar: İbadetin kozmik düzene uygunluğunu vurgular.

Kün Feyekûn ve Bahar: İlahi yaratma emrinin doğadaki etkisini somutlaştırır.

Sonuç ve Tartışmalar

Bediüzzaman'ın 9. Sözü, özellikle namazın hikmetlerini ve insan hayatındaki önemini ele alır. Bu eserden çıkarılabilecek pedagojik yaklaşımlar, hem bireysel hem de toplumsal eğitim süreçlerinde rehberlik edebilecek önemli ilkeler sunabileceği anlaşılmıştır.

- 9. Söz, insanın yaratılışındaki anlam ve hikmeti kavramasına rehberlik edebilir. Bu, öğrencilerin evrendeki yerlerini ve sorumluluklarını anlamalarına yardımcı olacak şekilde bir *holistik öğrenme* anlayışına vurgu yapabilir.
- Namaz ibadetinin belirli zamanlara tahsisi, bir bireyin disiplin kazanmasını ve sorumluluk bilincini geliştirmesini teşvik edebilir. Bu bakımdan eğitim süreçlerinde, öğrencilerin zaman yönetimi ve disiplin becerileri kazanmalarına yönelik uygulamalar geliştirilebilir.
- Metin, insanın hem duygusal hem de akılcı yönünü dengeli bir şekilde geliştirmeyi önermektedir. İbadet, n, akı ve kalbi birleştirerek ruhsal huzur sağladığı anlaşılmıştır. Eğitimde sadece bilişsel becerilere değil, duygusal zekâya (EQ) da önem verilmesi gerektiği kanaati hasıl olmuştur. Sanat, edebiyat ve manevi içerikler bu dengeyi kurtarmak için kullanılabilir.
- Metin, insanın yalnızca dünyaya değil, ebedi hayata yönelik bir hazırlık içinde olması gerektiğini öğretir. Bu da ahlaki değerlerin eğitiminin önemini ortaya koyar. Eğitimde dürüstlük, sabır, adalet ve merhamet gibi manevi değerlerin kazandırılmasına yönelik içerik ve yöntemler geliştirilebilir.
- 9. Söz, bireyin ibadetini yalnızca kendisi için değil, toplumsal faydaya katkı sunan bir şükür görevi olarak tanımlar. Öğrencilere toplumsal sorumluluk bilinci kazandıracak sosyal etkinlikler ve projeler tasarlanabilir.
- İbadet gibi düzenli bir pratiğin küçük yaşta kazandırılması gerektiği anlayışı, alışkanlık oluşturma eğitimi eğitimdeki önemini gösterir. Çocukların küçük yaşlardan itibaren olumlu alışkanlıklar kazanmasını sağlayacak tekrarlar ve ödül mekanizmaları kullanılması gerektiği görülmüştür.
- 9. Söz'de kullanılan hikâyeler ve metaforlar, soyut kavramları somutlaştırarak anlaşılır hale getirdiği tespit edilmiştir.
- Metinde ibadetlerin insanı hayat boyu etkileyen ve geliştirici bir yönü olduğu vurgulanır. Bu, eğitimin bir ömür boyu devam etmesi gerektiğini ima eder. Bu minvalde eğitimde sadece akademik başarı değil, hayat boyu öğrenme becerilerinin de geliştirilmesi gerektiği bir kez daha görülmüştür.

- 9. Söz, insanın zorluklar karşısında ruhen güçlü olmasını sağlayan bir teselli sunar. Bu, bireyin zorluklarla baş etme kapasitesini artırabilir.

İbadet vakitlerinin güneşin konumuna göre belirlenmesi, düzenli bir ritmi ifade eder. Bu ritim, insanın biyolojik saatine (sirkadiyen ritim) uyumlu bir yapıda olup insan sağlığına olumlu katkılar sunabileceği anlaşılmıştır.

Vakitler arasındaki açı farkları ve zaman aralıkları incelendiğinde, düzenli bir dağılım gözlemlenmiştir. Örneğin; yatsı ile sabah arasındaki *uyku vakti*, insanın fiziksel ve zihinsel dinlenme sürecine katkı sağlamaktadır. Böylece 9. Söz, bireylere disiplin, sorumluluk ve manevi farkındalık kazandırmayı hedeflemekte, insan hayatının faniyyet ile ebediyyet arasındaki denge arayışını vurgulamakta ve öğrencilerde anlam odaklı düşünme becerilerini geliştirmektedir. Ayrıca insanın fiziki, zihni ve ruhi yönlerine hitap eden bir eğitim anlayışı sunmaktadır.

Tartışmalar

Elde edilen bulgular, 9. Sözün içerdiği sistematik yapının hem matematiksel hem de pedagojik açıdan modern yaklaşımlarla örtüştüğünü göstermektedir. Özellikle biyolojik ritim ve eğitim disiplini arasındaki ilişki, çağdaş eğitimde önem kazanan bütüncül yaklaşımlar ile uyumludur. Matematiksel analizin sunduğu nesnel çerçeve, pedagojik çıkarımların sağlam bir temele dayanmasını sağlamıştır. Bununla birlikte, metnin ahlaki ve manevi boyutlarının modern eğitimde ihmal edilen değerler eğitimi açısından önemli bir katkı sunduğu anlaşılmıştır.

Bu bakımdan altta sıralanan öneriler düşünülebilir:

- Metin Analizi yoluyla 9. Söz'deki kavramların diğer dini ve felsefi metinlerle olan benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durulabilir. Eserin özgünlüğü ve katkısı vurgulanabilir.
- Çalışmada ortaya konan pedagojik çıkarımların pratikte nasıl uygulanabileceğine dair örnekler verilebilir. Öğrenci projeleri veya öğretmen rehberlikleri gibi uygulamalı Pedagojik müfredatlar geliştirilebilir.

- Matematiksel analiz ve pedagojik çıkarımların yanında, psikoloji, sosyoloji ve biyoloji gibi diğer disiplinlerle de ilişkilendirilerek çok yönlü değerlendirmeler yapılabilir.

Bu çalışmanın gelecekteki araştırmalar için sunduğu potansiyel araştırma alanları ve yönelimleri hakkında bilgiler eklenebilir. Daha geniş ölçekli veya farklı yöntemlerle yapılabilecek çalışmalar üzerinde durulabilir.

İbadet vakitlerinin matematiksel analiziyle, insan biyolojisi ve psikolojisi açısından anlamlı bir düzen sunduğu ortaya konulmuştur. 9. Söz, bireylerin disiplin, anlam arayışı ve manevi değerler kazanmalarına yönelik önemli ilkeler sunmaktadır. Eğitim programlarında, değerler eğitimi kapsamında dini metinlerden faydalanılabilir. İbadet vakitlerinin düzenli yaşam üzerindeki etkileri biyolojik ve psikolojik bağlamda ders içeriklerine entegre edilebilir. Matematiksel modelleme çalışmaları, fen bilimleri ve din eğitimi arasında köprü kurarak disiplinlerarası bir yaklaşımı teşvik edebilir.

Bu makale, 9. Söz'ün belirli yönlerini ele almıştır. Gelecekteki çalışmalar, farklı sözlerin pedagojik ve matematiksel açıdan incelenmesiyle daha geniş bir çerçeve sunabilir. Ayrıca, matematiksel analizlerde kullanılan modellerin daha detaylı astronomik verilerle desteklenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

Aktaş, M. (2015). Pedagojik Yaklaşımlar ve Matematiksel Modeller. Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(3), 230-245.

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. & Gül, S. (2025a). Matematiksel Modellemeler ve Python Analizi İle Bediüzzaman'ın Beşinci Söz Eserinin Görselleştirilmesi ve İncelenmesi. JSSAR International Journal of Social Sciences and Academic Research, 2(3), 10-56. DOI:10.52096/issar.02.03.02 ISSN: 2510-9782

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. & Gül, S. (2025b). Matematiksel Modellemeler Yoluyla Bediüzzaman'ın Altıncı Söz Risalesinin Kavram İlişkilerinin Görselleştirilmesi ve Analizi. International Journal of Social Sciences, 9(37), 160-219. DOI 10.52096/usbd.9.37.09

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. & Gül, S. (2025c). Matematiksel Modellemeler Yoluyla Bediüzzaman'ın Yedinci Söz Eserinin Kavram Analizleri. *Journal of Quranic Studies and Modern Science*, 6(11), 17-59. <https://doi.org/10.52096/usbd.9.37.02>

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. & Gül, S. (2025d). Matematiksel Görselleştirme ve Python Analizi ile Bediüzzaman'ın Sekizinci Söz Eserinin Kavramlarının İncelenmesi. *Journal of Criminology Sociology and Law*, 6(11), 58-104. DOI:10.52096/jcsl.06.11.04

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. & Gül, S. (2025e). Explaining The Treatise on Nature (Tabiat Risalesi) with Mathematical Modeling and Visualizing It Via Python Code. *Journal of Criminology Sociology and Law*, 6(12), 25-75. DOI:10.52096/jcsl.06.12.03

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. (2025a). Matematiksel modellemelerle Bediüzzaman'ın dördüncü söz eserindeki kavram ilişkilerinin görselleştirilmesi ve incelenmesi. *Journal of Criminology Sociology and Law*, 5(10), 20-62. DOI: 10.52096/jcsl.05.10.02

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. (2025b). Bediüzzaman'ın Üçüncü Söz Eserinde Geçen Kavramlar ve İlişkilerine Matematiksel Modelleme Yaklaşımları . *IJSSAR International Journal of Social Sciences and Academic Research*, 1(2), 33-75. DOI:10.52096/issar.01.02.03

Er, Ü., Yücel, D., Aysel, M., Akdag, M. M. (2025c). Bediüzzaman'ın İkinci Söz Eserindeki Kavramların Matematiksel Modelleme Yoluyla Bağlılıklarının Analizi. *Journal of Quranic Studies and Modern Science*, 5(10), 39-89. DOI 10.52096/jqsms.5.10.04

Kalkan, M. (2018). Eğitimde Duygusal Gelişim ve Matematiksel Modelleme. *Eğitim Araştırmaları Dergisi* , 12(4), 102-120.

Nursi, S. B. (2006). *Sözler*. Yeni Asya Yayınları.